

KÖNYV KÖNYVTÁR KÖNYVTÁROS

Előfizetési felhívás

Tisztelt Olvasóink, Előfizetőink!

Lapunk jövőre a 28. évfolyamába lép.

A folyóirat előfizetési díja a 2019. évre változatlanul 4800 forint.

A lap emailen fizethető elő a számlázási adatok és a megrendelt példányszám megadásával, a Könyvtári Intézet titkárságán, Csaba Attilánénak címén (csaba.attilane@oszk.hu), Az előfizetésekkel, számlázással kapcsolatos kérdésekkel is hozzá lehet fordulni.

Ha már volt előfizetőnk, kérjük, ne feledje el megújítani előfizetését! Az előfizetés meghosszabbítása nem automatikus.

Az előfizetők számára a nyomtatott lapszámok megjelenésével egy időben, teljes szöveggel, elektronikus formában elérhető az adott szám tartalma a Könyvtári Intézet honlapján. A hozzáféréshez szükséges jelszót a felhasználónak külön igényelnie kell a Könyvtári Intézet titkárságán, szintén Csaba Attilánénál.

Cikkeink a nyomtatott számok megjelenéséhez képest fél éves késéssel olvashatóak az archívumban és az interneten, szabadon hozzáférhető formában.

Érdeklődésüket, megrendelésüket előre is köszönik a szerkesztőbizottság tagjai!

Iskolai évkönyveket (értéskönyveket, érdemsorozatok) keres az OPKM!

Az Országos Pedagógiai Könyvtár és Múzeum (OPKM) felbecsülhetetlen értékű különgyűjteményt gondoz iskolai évkönyvekből. Az iskolai évkönyvek – vagy régi nevükön iskolai értéskönyvek – a nemzeti kulturális örökség részei. Kis példányszámban jelennek meg, így különösen fontos módszeres gyűjtésük, megőrzésük, hiszen a családtörténetet, iskolatörténetet, neveléstörténetet, életutakat kutatók számára pótolhatatlan források. Több más intézmény is rendelkezik ilyen gyűjteménnyel, de az OPKM-é az egyik legnagyobb. Hiányok viszont így is vannak benne minden korszakból. Ezért kérjük a lakosság és az intézmények segítségét az állomány teljesebbé tételéhez.

Ha van a birtokában iskolai évkönyv, akkor kérjük, ellenőrizze le, hogy az OPKM állományában van-e! Ha nincs meg, akkor szívesen vesszük a felajánlást.

Az OPKM vállalja, hogy

- az állományából hiányzó műveket
  - állományba veszi,
  - tartósan megőrzi, nem selejtezi,
  - szakszerűen feldolgozza,
  - kutatók számára szolgáltatja,
- közlésezi az adományozók névsorát (ha kérik/engedélyezik)

Egy évkönyvből két példányt őrzünk meg. A példányok ellenőrzésével kapcsolatban honlapunkon talál információkat: http://www.opkm.hu/?lap=dok/dok&dok_id=15

A keresésben szívesen segítünk:

- személyesen a könyvtár nyitvatartási idejében: K-P: 10.00-19.00, Szo: 10.00-14.00
- telefonon: 06-1-323-55-72 vagy 323-5553
- e-mailben: csillag.beata@opkm.hu
- a beazonosításhoz a következő információkat kérjük:
  - település
- iskola neve (vagy a borítón szereplő cím)
  - tanévek
- Segíti a beazonosítást a borító olvasható képminőségű fotója.

A példányokat várjuk

- Budapesten az OPKM-ben, 1089 Könyves Kálmán krt. 40. (Népliget, Tündérpalota)
  - Postacímünk: 1581 Bp., Pf. 14. (Utánvétellel semmiképpen ne küldjenek semmit!)
- egyéb szállítási lehetőségek Tolnai Józseffel egyeztetethők: tolnai.jozsef@opkm.hu; 06-1-323-55-12

A példányba, a csomagba helyezzenek el információt az adományozó nevééről, elérhetőségéről!

KÖNYV, KÖNYVTÁR, KÖNYVTÁROS

---

27. évfolyam 12. szám

2018. december

Tartalom

Könyvtárpolitika

- Pap Dávid Zoltán – Szüts Etele:** A virtuális Baranya felépítése.
A Helyismereti Gyűjtemény mint digitális tartalomszolgáltató 3

Műhelykérdések

- Gál Andorné:** Cselekvő közösségek – Brüsszeli tanulmányút 8

Konferenciák

- Sági Ilona:** Partnerségben a könyvtárakkal 14
- Horváth Tamás:** Kert – közösség – könyvtár.
Beszámoló a Mezőgazdasági Könyvtár programjáról 18
- Németh Márton:** A webarchiválás nemzetközi környezete.
Mozaikok az IIPC 2019 kongresszusról 23

História

- Borbé Levente:** Biblioterápiás foglalkozás a székelyföldi Márton Áron
Főgimnáziumban 28
- Istók Anna:** „Kamaszhíd” Kamaszkönyvtár nyílt Gödöllőn 36

Könyv

- Béres Judit:** Új utakon az olvasók felé. Hagyomány és innováció a nagykanizsai
városi könyvtárban 46
- Németh Márton:** Digitális Bölcsészet. Gondolatok egy új nyílt hozzáférésű,
interdiszciplináris e-folyóirat születése kapcsán 48

From the contents

Dávid Z. Pap – Etele Szűts: Building the virtual Baranya County. Local history collection as digital content provider (3)

Ilona Sági: In Partnership with Libraries (14)

Levente Borbé: Bibliotherapy at the Márton Áron High School in Transylvania (28)

Cikkeink szerzői

Béres Judit, a Könyv, könyvtár, könyvtáros főszerkesztője, a Pécsi Tudományegyetem BTK HFMI Könyvtár- és Információtudományi Tanszékének adjunktusa; *Borbé Levente*, a csíkszeredai Márton Áron Líceum könyvtárostánára; *Gál Andorné*, a Dóc Könyvtár, Információs és Közösségi Hely könyvtáros-közösségfejlesztője; *Horváth Tamás*, a Magyar Mezőgazdasági Múzeum és Könyvtár könyvtárosa; *Istók Anna*, a Gödöllői Városi Könyvtár és Információs Központ igazgatóhelyettese; *Németh Márton*, az OSZK E-könyvtári Szolgáltatások Osztályának webkönyvtárosa; *Pap Dávid Zoltán*, a pécsi Csorba Győző Könyvtár Helyismereti Osztályának vezetője; *Sági Ilona*, az OSZK Kutatási és Szervezetfejlesztési Osztályának munkatársa; *Szűts Etele*, a Forum Hungaricum Nonprofit Kft. Digitálisarchívum-fejlesztési Osztályának vezetője

Szerkesztőbizottság:

Bánkeszi Lajosné (elnök)

**Bartos Éva, Dancs Szabolcs, Mezey László Miklós, Németh Márton,
Szeifer Csaba, Venyigéné Makrányi Margit**

Szerkeszti:

Béres Judit

A szerkesztőség címe: 1827 Budapest I., Budavári Palota F épület; Telefon: 224-3791; E-mail: 3k@oszk.hu;

Internet: www.ki.oszk.hu/3k

Közreadja: a Könyvtári Intézet

Felelős kiadó: **Fehér Miklós**, a Könyvtári Intézet igazgatója

Technikai szerkesztő: **Nagy László**

Borítóterv: **Gerő Éva**

Nyomta a NALORS Grafikai Nyomda, Vác

Felelős vezető: **Szabó Gábor**

Terjedelem: 8,25 A/5 kiadói iv.

Lapunk megjelenését támogatta az
Emberi Erőforrások Minisztériuma
Nemzeti Kulturális Alap

nka
Nemzeti Kulturális Alap

Terjeszti a Könyvtári Intézet

Előfizetési díj 1 évre 4800 Ft. Egy szám ára 400 Ft.

HU-ISSN 1216-6804

Pap Dávid Zoltán – Szüts Etele

A virtuális Baranya felépítése

A Helyismereti Gyűjtemény mint digitális tartalomszolgáltató

A Csorba Győző Könyvtár Helyismereti Gyűjteményében a Baranya megyével kapcsolatos helytörténeti értékek gyűjtése és megőrzése az 1960-as évek közepén indult. A Gyűjtemény Önálló szervezeti egységként 1989 óta végzi a korszakokon átívelő tevékenységét. Mára mintegy 18.000 kötetnyi könyvvel, 10.000 kötetnyi folyóirattal, 25.000 fotóval és képslappal, helyi rádiós és televíziós felvételekkel várjuk a megye története iránt érdeklődő olvasóinkat Pécsen, a Dél-dunántúli Regionális Könyvtár és Tudásközpont első emeletén.

A digitalizálás kezdetei

Szerényen indult: 2000-ben vette az intézmény az első digitális mikrofilmszkennert, majd nem sokra rá egy A3-as méretű lapszkennert. Eleinte csupán a meglévő helyi folyóiratállományunk mikrofilmtekercseit „digitalizáltuk” – CD-kre – külső munkaerő segítségével. 2007. július 13-a mérföldkő volt az életünkben, mert e naptól fogva a helyismereti munka egyik fő tartópillérét képező sajtófigyelésünk immár az interneten is bárki számára elérhető¹. Ma már több mint 16.000 országos sajtótermék helyi vonatkozású újságcikke között tallózhat az olvasó. 2009-ben kapcsolódott be a munkálatokba szakértőként Kovács Zoltán, akinek a 2,5 évtizedes közéleti és kommunikációs tapasztalatával – 1995 és 2003 között a Magyar Rádió Pécsi Körzeti és Nemzetiségi Szerkesztőségének a vezetője volt – elindulhatott a helyi televíziók és rádiók archívumainak számbavétele, és 2011-től a lassú digitalizálása is². A következő lépcsőfokot a technikai fejlesztés jelentette számunkra. 2010 őszén beköltöztünk új helyünkre, a már említett Tudásközpontba, s ezzel együtt a rendelkezésünkre álló eszközök mennyisége és minősége – új mikrofilmszkennerek, A3-as síkágvas lapszkennerek, VHS/DVD kombó felvevők, Zeutschel A2-es könyvszkennerek – is megnövekedett. 2013 januárjától a gyűjtemény 3 db belső terminálon

szolgáltatta az időközben igencsak felszaporodott digitális dokumentumait. Ehhez a háttérrel egy 40 terrabyte hasznos tárhelykapacitású hálózati adattároló (NAS) szolgáltatja, mely mára már több mint 38 terrabyte-nyi különböző típusú digitalizált dokumentumot tárol.

A digitalizálás mint új kihívás

A 2010-es évek derekán a gyűjtemény még mindig a 20. század közepén megfogalmazott elvek és elvárások szerint élte mindennapi életét. Ezek az egységek szerte az országban azért jöttek létre, hogy a megyéjükre vonatkozó hagyományos papíralapú dokumentumokat gyűjtsék és archiválják, lehetőleg az idők végezetéig. Ez egyfajta múzeumi szekciót eredményezett a megyei könyvtárakon belül, ahol a fent említett funkciók mindig is megelőzték a szolgáltatásit. Azonban a mai magyar könyvtári szakmában már (evidenciaként kezelt) elvárt igény, hogy a könyvtári állományok és a szolgáltatási rendszerek fejlesztésében követni kell a digitalizációs trendeket, igazodva a gyökeresen megváltozott olvasási és információkeresési szokásokhoz. A hazai könyvtárak küldetése – és a helyismereti gyűjteményeké szintén – az, hogy a digitális Magyarországra is átmentsék (átörökítsék) és lehetőleg online is szolgáltatassák a nemzeti kulturális értékeket. A fentiek értelmében a gyűjtemény 2016 óta fokozatos koncepcióváltáson esett, illetve esik át.

2016:

- Szakaszos átalakulás digitális tartalomszolgáltató részleggé, mely állományának a szerzői jog hatálya alá nem tartozó részét minél szélesebb körben elérhetővé teszi az interneten.
- Tudományos tevékenység: helytörténeti konferenciákon szakmai műhelyként ismeretátadás, amit online közvetítünk³, valamint tanulmánykötetek kiadása⁴.

2017:

- A helyi médiumoknál (televízió, rádió, sajtó és lezárt honlapok esetében) gyakorlatilag nincs gazdája az archiválásnak és a már feldolgozott archívumoknak. Annak érdekében, hogy az archívumok ne váljanak az enyészet martalékává, a könyvtár együttműködési szerződéseket kötött és köt az érdekelt felekkel az állományok átvételére, digitalizálására és közzétételére.
- Kísérleti mintamodellként teljeskörű településtörténeti kutatás és digitalizálási program beindítása a Baranya megyei Alsómocsolád településen.

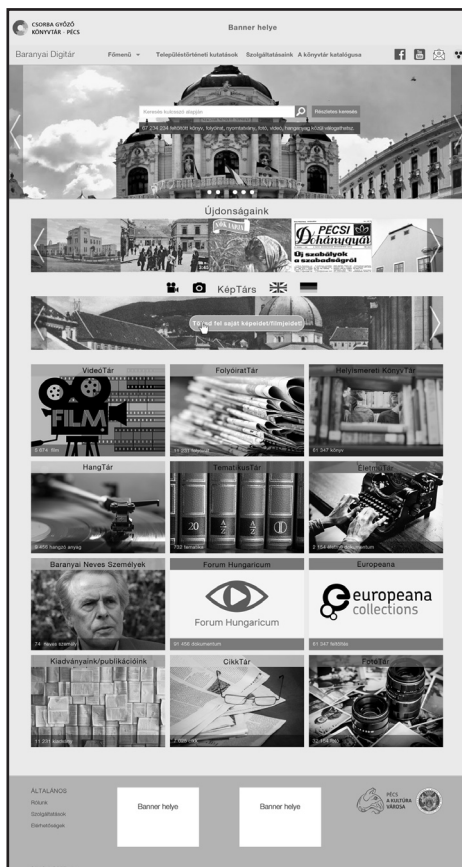
2018:

- Új helyismereti adatbázis és weboldal létesítése.⁵
- A baranyai településeken található helyismereti dokumentumok felmérése (megyei helytörténeti kataszter), digitalizálása, közzététele.
A fenti célkitűzések mentén megvalósult és a folyamatban lévő változtatások eredményeképpen a gyűjtemény digitalizálási tevékenysége kibővült, és jelentősen megnövekedett a már rendelkezésre álló digitalizált állomány nagysága is. Jelenleg a következő „étlappal” tudunk az érdeklődőknek online és helyben – belső terminálokon – rendelkezésre állni:
  - 188 könyv⁶

- 450 helyi újság és folyóirat⁷
- 10.967 rádióműsor. Ebből jelenleg 589 adás a könyvtár Corvina-alapú elektronikus katalógusából és a könyvtár honlapjáról is elérhető.⁸
- 4.277 helyi – pécsi, pécsváradi, mohácsi – televíziós műsor⁹
- 3.814 színházi plakát és műsorfüzet¹⁰
- Neves Személyek életrajzi adatbázis. 9.048 baranyai és pécsi személyről tartalmaz életrajzi adatokat.¹¹
- Ez Történt Baranyában eseménynaptár.¹²

A folyamatos digitalizálás és a közkinccsé tétel követelménye megkívánja, hogy a Csorba Győző Könyvtár a létrejött – és folyamatosan termelődő – digitális dokumentumvagyonot modern, 21. századi formában közvetítse – a szerzői jog figyelembe vételével – a nyilvánosság felé. Ez az új platform a *Baranyai DigiTár* – az elérhetősége www.baranyaidigitar.hu lesz.

A lényege, hogy a Helyismereti Gyűjtemény minden digitalizált, vagy már eleve digitális dokumentuma egy felületen lesz elérhető és kereshető. A fejlesztést a pécsi székhelyű *Innoteq Kft.*¹³ készíti az intézmény részére.

A Baranyai DigiTár látványterve

A *Baranyai DigiTár* a 2019. esztendő I. negyedévi elindulásakor külön menüben – *Képtárs* lesz a neve – lehetőséget biztosít bárki számára, hogy feltölthessen bármilyen, a birtokában lévő, helyi tartalmú fényképet vagy videofelvételt. Az így beérkezett helytörténeti témájú felajánlások – előzetes szűrés és feltárás után – a honlapon keresztül közkinccsé válhatnak.

A digitalizálás folyamata – Jövőkép

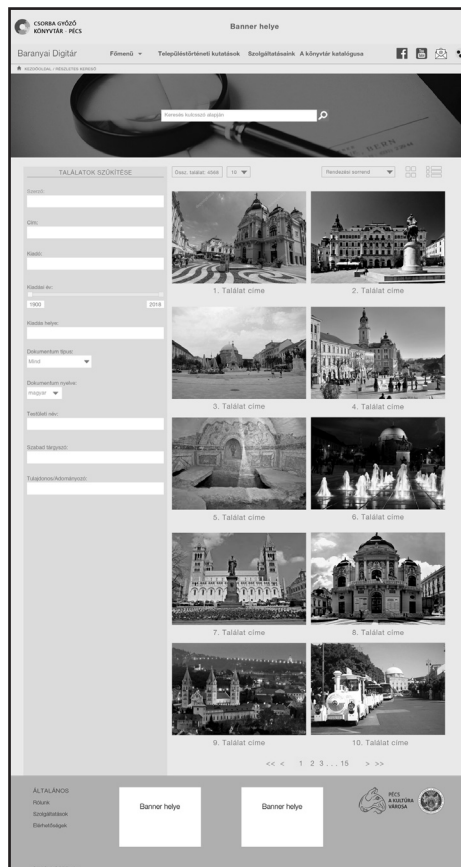
Az intézmény digitalizálási stratégiájában foglaltaknak és az együttműködési szerződésekben szereplő kitételek szerint kijelölt dokumentumokat az ezzel megbízott munkatársaink digitalizálják, konvertálják, feltárják, és egységesített fájlnevezéssel mentik, majd pedig ezután publikálásra kerül a megfelelő felületeken (saját honlap, belső terminál, YouTube, MaNDA DB, közösségi oldalak). Az említett munkafolyamatokat végző munkatársaink kulturális közfoglalkoztatottak, illetőleg a Forum Hungaricum Nonprofit Kft. (a továbbiakban Forum Hungaricum) szerződéses alkalmazottai. 2015 decemberében kötöttük meg az együttműködési szerződésünket a Magyar Nemzeti Digitális Archívum és Filmintézettel (MaNDA), amelynek a kulturálisörökség megőrző tevékenységét 2017. január 1-je óta a Forum Hungaricum látja el. A könyvtár számára azért előnyös e kétoldalú együttműködés, mert a Forum Hungaricum biztosítja a humánerőforrást és a digitalizáláshoz szükséges munkaállomások és technikai eszközök jelentős részét, ez utóbbiakat haszonkölcsönzés formájában teszi. 2018 decemberében 11.892 különböző dokumentum típusú rekordunk érhető el a Forum Hungaricum által üzemeltetett MaNDA DB aggregációs adatbázisban, ez a szám a megyei könyvtárak tekintetében kimagaslónak mondható. Ezen felül a Forum Hungaricum aggregátorként ellátja a nemzeti kulturális értékek digitális formátumainak és a hozzájuk tartozó metaadatoknak az összegyűjtését és az Európai Unió digitális könyvtára, az Europeana felé történő exportálását. Így Baranya is felkerülhetett Európa „digitális térképére”, és mára már több mint 10.000 baranyai vonatkozású digitalizált dokumentumunk érhető el az Europeana nyilvános felületén.¹⁴

Reményeink szerint az együttműködésünk tovább fog erősödni a Közgűjteményi Digitalizálási Stratégia (KDS) 2019-es beindulásával, mivel jelentős források fognak rendelkezésre állni a digitalizálás technikai és humánerőforrás oldalának fejlesztésére.

Jegyzetek

1. Példaként: <https://corvina.tudaskozpont-pecs.hu/WebPac/CorvinaWeb?action=onelong&showtype=longlong&recnum=1088889&pos=2>
2. <https://www.csgyk.hu/2013/video23107/>
3. 2017 szeptembere óta a Pécs Története Alapítvánnyal közösen szervezzük és bonyolítjuk le. <https://www.youtube.com/watch?v=sM5EqAJJuU&t=0s&list=PLw1a2qF41aPhIsXjo66cbCYI-YFwZnxMh&index=11>
4. <https://www.csgyk.hu/kiadvanyok/>
5. www.baranyaidigitar.hu
6. Példaképpen álljon itt a nagyhirű református lelkész, Kiss Géza 1937-es *Ormánység* című munkájának digitalizált változata, melynek közzétételéhez unokája járult hozzá. <https://corvina.tudaskozpont-pecs.hu/WebPac/CorvinaWeb?action=onelong&showtype=longlong&recnum=501144&pos=5>
7. *Pécsi Dohánygyár* című üzemi lap, 1974–1992 <https://www.csgyk.hu/pecsi-dohanygyar/>

8. <https://www.csgyk.hu/hangtar/>
9. Ébresztő – Emléktábla avatás Vargha Damján professzor tiszteletére (1991.04.07.) VTV Pécs
<https://www.csgyk.hu/2014/video23659/>
 Pécsvárad Városi Televízió 2006.09.01.
<https://www.youtube.com/watch?v=KAFXpI0JnLo&index=279&t=0s&list=PLw1a2qF41aPhYgRbngkegHYkAAx73Qjnu>
10. Pécsi Nemzeti Színház és Kamaraszínház 1959. február havi műsora
https://mandadb.hu/tetel/429784/Pecsi_Nemzeti_Szinhaz_es_Kamaraszinhaz_1959_februar_havi_musora
11. <https://www.csgyk.hu/baranyai-neves-szemelyek-kereso/>
12. <https://www.csgyk.hu/ez-tortent-baranyaban/>
13. <http://www.innoteq.hu/>
14. <https://www.europeana.eu/portal/en/search?q=csorba%20gy%C5%91z%C5%91%20k%C3%B6nyvt%C3%A1r&view=grid>

Gál Andorné

Cselekvő közösségek – Brüsszeli tanulmányút¹

Bevezető

A bevezetőben a tanulmányút során felkeresett intézményekről teszek röviden említést, majd azt követően kiemelem és tárgyalom a számomra legjelentősebbnek tűnő intézményt, annak célkitűzéseit, célcsoportját, a projektben való részvételét, módszereit és feladatait. Továbbá ismertetem, hogyan és milyen eszközökkel tudnám saját intézményünkben alkalmazni a módszereket, az adott településre adaptálva.

A tanulmányút első napján, november 14-én délelőtt 10-kor a *CEV (European Volunteer Center)* Európai Önkéntesség Központjában megismerhettük az intézmény 2017. évi tevékenységét, melynek középpontjában az önkéntesség áll, szoros kapcsolatban vannak az Önkéntes Központi Alapítvánnyal. Ernyőszervezet, tagjai más önkéntes szervezeteknek, ezáltal láthatóvá teszik, és egyben hangot adnak az önkéntesség elvének.

November 14-én délután 16 órától a *La Fonderie*, Öntöde Múzeumban tettünk látogatást, ahol prezentálásra került Brüsszel történelmi vonatkozásában az ipari forradalom, melynek jelentős szerepe volt a nagy ipari központok létrejöttében, többek között öntödék is működtek. 1983-ban az öntöde helyén múzeum lett, hogy megőrizzék a gyár emlékeit, ezzel is eleget téve a „*múlt révén ismerjük meg a jelenünket*” elvnek. Az Öntöde Múzeum nem csak az ipartörténetről szól, igyekeznek különböző módszerekkel látogatókat bevonni, látványos és szabadtéri programokat szerveznek gyerekek és felnőttek számára, ezzel is „*mindenki számára akarnak mondani valamit*” – szociális szerepet töltenek be.

A tanulmányút második napján, november 15-én a *House of European History*, az Európai Történelem Házában fogadtak bennünket, ami különleges élmény volt mindannyiunk számára. Tárlatvezetésen vettünk részt, melyen szembesültünk Európa történelmével, a legmodernebb eszközök segítségével, 3D képalkotási módszerekkel is prezentálva. Az intézmény célja a „*közös európai emlékezet*” láttatása mindenki számára.

A tanulmányút harmadik napján, november 16-án 10 órától az eddigiektől eltérő, azaz speciális funkciót betöltő *Art et marges museum* intézményben olyan kiállításon vehettünk részt, ahol a „kívülálló” művészek alkotásait tekinthettük meg. Mit kell azon érteni, hogy kívülálló? Azon fogyatékossggal élő személyeket, akik az egészséges embertársaiktól eltérően mentálisan sérültek, különböző fogyatékossggal élnek. A kiállításon elsősorban arra fektetik a hangsúlyt, hogy bemutassák az érdeklődők számára, milyen módon fejezik ki belső világukat a kívülálló művészek, hogyan élnek meg mindennapjaikat, azaz „láttatni” engedik őket az alkotásaikon keresztül, ezáltal kapcsolatba kerülnek nem a hasonló sorsú társaikkal, hanem egészséges embertársaikkal is.

House of European History – Európai Történelem Háza

A tanulmányút során megismert intézmények közül számomra a legtöbb mondani-valót vizuálisan és nagy volumenű tartalomszolgáltatással az Európai Történelem Háza adta, ezért döntöttem úgy, hogy részletesen bemutatam a megadott szempontok szerint, majd ezt követően ismertetem, hogyan lehetséges saját településünkön, intézményeinkben elsajátítani azokat a módszereket, melyeket megismertem, milyen eszközökkel lehetne a jó gyakorlatokat adaptálni.

A bevezetőben már jeleztem, melyik napon és időpontban volt lehetőségem ebben a csodálatos intézményben látogatást tenni, ahol nemcsak tárlatvezetésen vehettem részt, az élmény számomra sokkal többet jelentett, mind szubjektív, mind objektív értelemben.

„Az Európai Történelem Háza a Léopold parkban álló, gyönyörűen felújított Eastman épületben található. Kiállításai az Európai Unió mind a 24 hivatalos nyelvén elérhetők, és a belépés díjtalan. Egyedileg kialakított segédanyagok állnak az iskolák, családok és csoportok rendelkezésére, lenyűgöző élményt nyújtva mindenki számára.”²²

Az Európai Történelem Háza

Nevezett intézményt az Európai Parlament hozta létre 2017-ben abból a célból, hogy emlékeink, múltunk követhetőek legyenek az egyes generációk számára, a kulturális örökség jegyében. Múltunk átöröklődik a jelenbe, egyben előrevetít egy jövőképet is azáltal, hogy mindenki számára *megjeleníti, közvetíti, láttatja*, ennél fogva különböző megközelítések, nézetek alakulhatnak ki a látogatók körében.

Az európai uniós állampolgárok a célcsoport, ugyanakkor *mindenkibe* szólnak, ezáltal lehetőséget adnak arra, hogy megismerjék az európai történelmet, amely hatalmas közvetítő értékkel bír, és talán, ami a legfontosabb, *összetartó ereje* van.

Programokat, eseményeket szerveznek, különböző csoportokkal és közösségekkel működnek együtt. Nyugodtan ki lehet jelenteni, hogy a múzeum tevékenységének egyik rendkívül fontos eleme a *kapcsolattartás* és az *együttműködés*.

Együttműködnek intézményekkel, lehetőséget adnak oktatásra, kutatásra, tehát tanulás szempontjából igyekeznek biztosítani azokat a feltételeket, amelyek tovább mélyíthetik az emberi tudást, hozzáadott értékkel bírnak, elgondolkodtatnak, kihívás elé állítanak, és kérdésfelvetéseket generálnak.

„A projekt kidolgozóit a kezdetektől fogva az vezérelte, hogy nyíltan és inspiráló módon támogassák az európai történelemmel kapcsolatos ismeretek bővítését, és felhívják a figyelmet az emlékek sokféleségére. A projektcsapat tudományos függetlensége és nemzetközi összetétele alapfeltétel volt, ezért szerte Európából válogattak össze egy történészekből és múzeumi szakértőkből álló csapatot kimondottan a projekt számára. A projektcsapat összeállította a kiállítások anyagát, gondoskodva az európai történelem – és számos értelmezése – sokszínűségének megfelelő bemutatásáról. A kiállítások tartalmának tudományos helytállóságát és relevanciáját egy nemzetközi hírű történészekből és muzeológusokból álló, magas rangú tanácsadó testület (a Tudományos Bizottság) garantálja.”³

A *Cselekvő Közösségek* projekthez való kapcsolódást úgy értelmezem, hogy lehetőséget biztosítanak arra, hogy az Unió tagállamai számára bemutadják azon intézményeket, ahol „*cselekvő közösségek*” működnek és állnak kapcsolatban különböző intézményekkel; műhelybeszélgetéseken lehet részt venni, ahol tapasztalatok megosztása, átadása történik.

A közösségfejlesztő folyamatokban betekintést nyerhetünk az általuk kialakított jó gyakorlatokba, ami elgondolkodtat, motivációt ad, hogy milyen módszerekkel tudnánk saját intézményünkben alkalmazni azokat a kulcsfontosságú elemeket, amelyek meghatározó jelleggel bírnak az adott településre.⁴

A fentiek ismeretében, elsőként szeretném a *Közösségfejlesztés Dóc, Ópusztaszer, Sándorfalva és Szatymaz összefogásával TOP-5.3.1-16-CSI-2017-00008* projekt célját prezentálni, ezt követően röviden Dóc települést bemutatni és felvázolni azokat az intézményeket, civil szervezeteket, melyek szervesen részt vesznek a projektben.

Közösségfejlesztés Dóc, Ópusztaszer, Sándorfalva és Szatymaz összefogásával

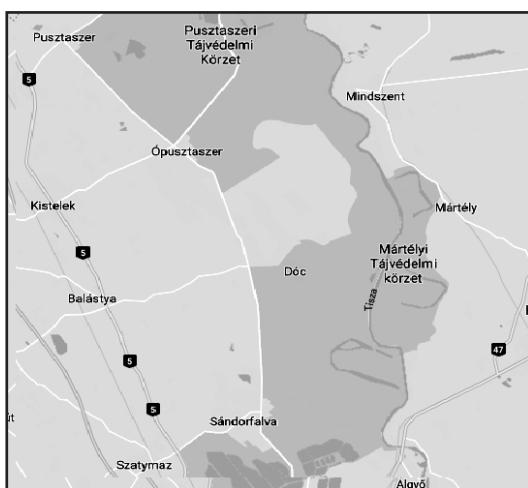
A projekt célja: „Társadalmi szerepvállalás, aktivitás erősítése a célterületeken. „Cselekvő közösség” felélesztése. Lokálpatriotizmus, kohézió, helyi identitás és az önkéntesség erősítése. A helyi emberekből, a humán, természeti és gazdasági erőforrásokból, alulról építkezve egy olyan összetartó közösség létrehozása, amely lehetővé teszi a települések (mint célterületek) népességmegtartó képességét. Minden szinten (lakosság, civil

szervezetek, a települések: Sándorfalva, Dóc, Szatymaz és Ópusztaszer) a partnerségi együttműködések létrehozása és elmélyítése.

Cél azon aktív helyi polgárok felkutatása és bevonása a közösségfejlesztésbe, akik hosszú távon (a projekt megvalósítását követően is) tovább folytatják, irányítják és koordinálják (közösségfejlesztővel együttműködve) a közösségépítési és -ápolási folyamatokat. Az egész közösség számára, annak aktív részvételével, a gazdasági és társadalmi haladás feltételeinek megteremtése a célterületeken a közösség saját kezdeményezésére.”⁵

Dóc település bemutatása

Dóc település jellegét tekintve zsáktelepülés, egyetlen közúton lehetséges a megközelítése. A község területének több mint fele védett. A tájvédelmi körzet a Tisza jobb partján lévő hullámteret és az árvédelmi töltésen kívül elterülő mentett területet foglalja magában.

Dóc település elhelyezkedése

A falu 1952-ben épült, ekkor vált önálló közigazgatással rendelkező községgé. Nevét e terület régi bérlője, Dóczy Miklós után kaphatta. Dóc nem természetes falutelepülés. Minden területfejlesztési tényező nélkül tették erre a helyre. Azután mintha elfelejtették volna. Ennek köszönhető, hogy a mai napig nincs átmenő forgalom, nincs vasút, nincs vízi út.⁶

A régészeti feltárások során *Szarmata temető* került felszínre, az előkerült leletekből megállapították, hogy a hunok előtt itt élt szarmata népek használati eszközei, tárgyai voltak, kb. i.sz. 350–400 év körüliek.⁷

A rövid ismertető alapján is jól érzékelhető, hogy Dóc település jelentősen bír történelmi emlékezettel, különösen a honfoglalás kori időszakra vonatkozóan. Itt fontosnak tartom idézni a dóci templom sekrestye ajtaja mellett, a falon rögzített feljegyzést: „Ez a templom történelmi nevezetességű helyen áll. A honfoglaló Árpád vezér emlékét és Szent István király hitét hirdeti.”⁸

„Az ősi történetíró, Anonymus Krónikájának 10. fejezetében följegyezte, hogy Árpád vezér az alpári és csongrádi győzelmek után otthont adott a magyarjainak és a Körtyvély-

tó mellett lévő Gyümölcsény erdőben pihent 30 napig. Itt várta a pusztaszeri nemzetgyűlésre érkező törzsfőket. Árpád vezér honfoglaló munkáját Szent István király koronázta meg azzal, hogy a magyar népet nemzeté szervezte, megalapította a magyar államot és népét a pogányság hiedelemből a krisztusi igazság tiszta fényére vezetve megszervezte a Katolikus Egyházat Magyarországon. Ezen a helyen Árpád nyomain virágzott ki Szent István lelke.

A Körtvély-tó azonos az egykori dóci-tóval és a Gyümölcsény erdő a mai Dóc helyén volt. Árpád vezér itt álmodozott sátrában népe jövőjéről. Ezen a helyen most Árpád vezér krisztusi magyarjainak mint István népének szent sátra áll, a dóci templom.”

A fenti idézet is rávilágít arra, hogy ez a hely, ez a település olyan történelmi vonatkozású értékkel bír, mely összeköti a múltunkat a jelennel és a jövőnket is meghatározza. Úgy gondolom, a magyarok őstörténete szorosan kötődik Dóc településhez, a projekten belül is meghatározásra került az *Ismerd meg Dócot* tábor szervezése, *Helyi Értéktár bemutatása közösségi kulturális programmal, Helytörténeti előadásorozat*.

Lehet-e saját intézményében átvenni a módszer egészét vagy egyes részleteit?

A tanulmányút során az Európai Történelem Háza adta számomra a legtöbb motivációt, olyan kulcselemekkel, mint „átörökítő” – „maradandó” – „értékmegőrző”.

A módszerek is nagyon tetszenek, az alaposan átgondolt, tudományos jelleggel összeállított történelmi vonatkozású gyűjtemény interaktív módon való prezentálása, a különböző intézményekkel, civil szervezetekkel való együttműködés, amely lehetővé teszi a „*cselekvő közösségek*” létrejöttét lokálisan.

Úgy gondolom, hogy a megismert módszereket részleteiben lehetséges alkalmazni Dóc településre, együttműködve a helyi Önkormányzattal, a Dóci Szent Ágoston Katolikus Általános Iskolával, a Dóc Községért Egyesülettel.

Jó gyakorlatok adaptálása

A projektben is feltüntetett helytörténeti táborok, előadásorozatok, helyi települési értéktár bemutatása kulturális programokkal egybekötve, a fent nevezett intézmények és civil szervezetek együttműködésével megvalósítható, a kapcsolattartás és a szoros együttműködés tükrében. Azonosságot vélek felfedezni az Európai Történelem Háza és Dóc település projektben meghatározott célkitűzéseiben: „közös emlékezet, kulturális örökség”. Napjainkban egyre nagyobb jelentőséggel bír, hogy hogyan és milyen módon szeretnénk az utókor számára átadni szellemi-eszmei és tárgyi örökségünket.

Dóc település magában hordozza a múltunkat, a magyarok őstörténetét. A helytörténeti táborok lehetővé teszik a környező településekkel (a projektben meghatározott) való kapcsolattartást és együttműködést, ezáltal *cselekvő közösségeket* teremtve.

Összefoglaló

A tanulmányút szakmai programja nagyon magas színvonalú volt, mely nemcsak életre szóló élményt nyújtott számomra, hanem munkám során is hasznosítani tudom a szakmai tapasztalatokat. Meghatározó vált számomra az önkéntesség szerepe, a különböző közösségek létrejötte, az intézményekkel, civil szervezetekkel való együttműködés, múltunk megörökítése, annak láttatása, közvetítése.

Fontosnak tartom, hogy a tanulmányút során megismert *ösztönző, motiváló közösségek* településünkön is megvalósuljanak, melyek működésükkel értéket, tudást közvetítenek, a helyi hagyományokat is továbbadva.

Köszönöm a lehetőséget, hogy részt vehettem a tanulmányúton, úgy gondolom, hogy könyvtárosként és közösségfejlesztőként egy személyben hatékonyabban tudom támogatni a projekt célkitűzéseit, aktív szerepvállalással és elhivatottsággal.

Jegyzetek

1. Beszámoló a *Cselekvő közösségek – aktív közösségi szerepvállalás* EFOP-1.3.1-15-2016-00001 projekt keretében, 2018. november 13–16-án megvalósult tanulmányútról.
2. <http://www.europarl.europa.eu/visiting/hu/br%C3%BCsszel/az-eur%C3%B3pai-t%C3%B6rt%C3%A9nelem-h%C3%A1za> (Letöltés: 2018.11.22.)
3. https://historia-europa.ep.eu/sites/default/files/assets/kerdesek_es_valaszok_hu_2017.pdf (Letöltés: 2018.11.22.)
4. Dóc településre vonatkozóan.
5. Megalapozó dokumentum. *Közösségfejlesztés Dóc, Ópusztaszer, Sándorfalva és Szatymaz összefogásával.*
6. Lele Ferenc: Dóc története. Dóc, 2000. 15–19.o.
7. U.o. 29. o.
8. Lele Ferenc: Dóc története. Dóc, 2000. 331–332. o.
9. U.o.

Dóc község címere

Nemzeti
Művelődési
Intézet

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

Cselekvő Közösségek – aktív közösségi szerepvállalás
EFOP 1.3.1-15-2016-00001

SZÉCHENYI 2020

KONFERENCIÁK

Partnerségben a könyvtárral

Partnerségben a könyvtárral – In Partnership with Libraries címmel került megrendezésre a *Cselekvő közösségek – aktív közösségi szerepvállalás* projekt (EFOP-1.3.1-15-2016-00001) II. nemzetközi tudományos konferenciája 2018. október 15–16-án, Debrecenben.

Az Országos Széchényi Könyvtár szervezésében megvalósult esemény fókuszában a könyvtárak közösségépítő szerepe állt, ugyanakkor bemutatta a projekt eddig elért eredményeit, a vonatkozó kutatásokat, fejlesztéseket, illetve a kulturális terület legfontosabb trendjeit. Az előadók között szerepeltek a könyvtári, múzeumi, közművelődési terület neves hazai, határon túli és külföldi szakértői, többek között Nagy-Britanniából, Olaszországból, Finnországból, Lengyelországból, Horvátországból, Romániából, Ausztriából. A konferencia két napján a 240 résztvevő 31 előadás, bemutató, kerekasztalbeszélgetés keretében ismerkedhetett meg a hazai és külföldi innovációkkal, jó gyakorlatokkal.

A konferenciát az Emberi Erőforrások Minisztériuma részéről Vitályos Eszter európai uniós fejlesztéspolitikáért felelős államtitkár, az Országos Széchényi Könyvtár részéről Tüske László főigazgató, a Szabadtéri Néprajzi Múzeum Múzeumi Oktatási és Módszertani Központ részéről Nagy Magdolna megbízott igazgató, az NMI Művelődési Intézet Nkft. részéről pedig Kárpáti Árpád, a Kiemelt Programok igazgatója nyitotta meg.

Vitályos Eszter államtitkár köszöntőjében elmondta, hogy a projekt célja a közösségépítés és -fejlesztés elősegítése a települések és kulturális intézmények számára biztosított szakmai-módszertani támogatás révén, amelynek legjobb eszközei a képzések, szakmai műhelyek, konferenciák és a közösségfejlesztő mentorhálózat.

Tüske László főigazgató köszöntötte a konferencia előadóit és résztvevőit, köztük a plenáris ülés előadóit: Arapovics Máriát, a *Cselekvő közösségek – aktív közösségi szerepvállalás* projekt szakmai vezetőjét a konzorciumvezető Szabadtéri Néprajzi Múzeum részéről, aki a köszöntőket követően ismertette a közösségfejlesztő szakmai módszertani fejlesztéseket és kutatásokat a kulturális területen; Pier Luigi Sacco professzor urat, a milánói International University of Languages and Media Egyetem Gazdaságtan, Marketing és

Kreativitás Doktori Program igazgatóját, aki előadásában a könyvtárakat mint társadalmi hatású színtereket mutatta be; és Neil Fitzgerald urat, a British Library digitális tudással foglalkozó osztályának igazgatóját, aki rámutatott, hogy a könyvtáraknak a digitális gyűjteményeik használatát nem csak lehetővé kell tenniük, de támogatásukról kell biztosítaniuk bárkit, aki ezeket izgalmas és innovatív módon kívánja felhasználni.

Tüske László főigazgató elmondta: a szakemberek már 2007-ben úgy látták, hogy a könyvtárak az elkövetkező évtizedben paradigmaváltás előtt állnak, hiszen szolgáltatásaik egyharmad részt alapulnak majd a hagyományos nyomtatott vagy fizikai anyagokon, és kétharmad részt elektronikus információkon vagy szolgáltatásokon; ugyanakkor a könyvtári trendek között kiemelt figyelmet érdemel a közösségi hozzáférés. Rámutatott, hogy Bartos Éva, a Könyvtári Intézet nyugalmazott igazgatója fogalmazta meg: a *Cselekvő közösségek* projekt keretében is szembesülhetett a szakma azokkal az elvárásokkal, melyeknek megfelelően a könyvtáraknak és könyvtárosoknak folyamatosan új helyzetekben, új szerepekben kell helytállniuk.

*Tüske László, az Országos Széchényi Könyvtár főigazgatójának köszöntője
Az elnöki asztalnál (balról jobbra): Kárpáti Árpád, Nagy Magdolna,
Vitélyos Eszter, Bognárné Lovász Katalin*

Nagy Magdolna, a Szabadtéri Néprajzi Múzeum Múzeumi Oktatási és Módszertani Központ megbízott igazgatója hangsúlyozta, hogy a *Cselekvő közösségek – aktív közösségi szerepvállalás* projekt, melynek keretében a konferencia megrendezésre került, a kulturális terület három nagy intézményének korábban példa nélküli összefogásával valósul meg. Röviden összefoglalta a projekt elmúlt két évben elért eredményeit, rávilágítva a módszertani fejlesztések, mintaprojektek és a kulturális közösségfejlesztő mentorhálózat szerepére.

Kárpáti Árpád, az NMI Művelődési Intézet Nkft. Kiemelt Programok igazgatója a szervezet országos szakmai-módszertani szolgáltatásairól, valamint a projektben vállalt konkrét feladatairól beszélt. Beszédében kiemelte a kapcsolódó kutatások, képzések, valamint a módszertani anyagok fejlesztésének szükségességét és jövőbeni hasznosítását.

A konferencia két napján az együttgondolkodás fókuszában az intézmények közösségfejlesztő, közösségépítő szerepe, illetve az ezt támogató online és offline módszerek, jó gyakorlatok prezentálása állt. A számos szekcióelőadás során érintették azokat a kulcs-

fontosságú területeket, amelyek mentén a fejlesztések a nemzetközi trendekkel összhangban elengedhetetlenek, mint pl. digitalizálás, online közösségek, olvasásfejlesztés, közösségépítés-fejlesztés, korszerű térszervezési megoldások adaptálása. Megismerhették a résztvevők a projekt keretében lezajlott *Kulturális intézmények reprezentatív felmérése* kutatás eredményeit, illetve kerekasztalbeszélgetésre is sor került a Terület- és Településfejlesztési Operatív Program (TOP) nyerteseivel, akik számára a *Cselekvő közösségek* projekt szakmai és módszertani támogatást nyújt. A szekciókban a projekt keretében fejlesztett kiscsösz, tiszánánai, salgótarjáni, kiskőrösi mintaprojekteket is bemutatták a szervezők.

A kihívások megválaszolásának, köztük a közösségek létrehozásának, patronálásának, fejlesztésének számtalan módja lehetséges a kulturális intézményekben. *A közösségépítés, közösségfejlesztés* témaköre – mint a projekt alapvető célkitűzése – mindkét napon helyet kapott a szekcióülések sorában. E szekcióban is számos külföldi, határon túli és hazai jó gyakorlatot ismerhettünk meg, köztük a brit Tyne & Wear Levéltárak és Múzeumok példáján keresztül a sikeres közösségi múzeumot; a marosvásárhelyi Teleki Téka munkáját; azt, hogy miképp képezik a rijekai városi könyvtár erősségét az önkéntesek; a kortárs közeget Sepsiszentgyörgyön, vagy éppen a közművelődést a Végeken – Nagyszebenben.

Gombos Péter gyermekirodalom-kutató arra kereste a választ, hogy az olvasás magányos műfaj-e, vagy éppen alapot adhat egy közösség létrejöttéhez. Ehhez kapcsolódott az *Olvasásfejlesztés közösségformáló ereje* szekció valamennyi előadása, kezdve a biblioterápia lehetőségeivel, folytatva az iskolai könyvtárak szerepével.

A korszerű kulturális intézményekben alapvetően fontos az intelligens tanulási környezet megteremtése, ezt a témát járta körül a *Kulturális intézmények épülete mint közösségi tér* szekció, két debreceni és egy győri jó példát is bemutatva.

A projekt egyik kiemelt témája az esélyegyenlőség, így a kulturális intézmények szociális funkciója, ezen intézmények sajátos lehetőségeinek, eszközeinek számbavétele. E szekcióban két külföldi és két magyar jó példa került bemutatásra. Nagy érdeklődés kísérte mind a nagykanizsai könyvtár roma közösségeket célzó esélyteremtő kezdeményezéseinek ismertetését, mind az észak-szolnoki kistérségben megvalósult fejlesztések eredményeiről szóló beszámolót. Rendkívül inspiráló volt a finnországi Tampere város-

Nagy érdeklődés kísért minden előadást

ának új szolgálati modellje is, a Jóléti Központ, amelyben a könyvtár együttműködik az ifjúság- és családsegítőkkal, védőnőkkel és gyermekorvosokkal is. *Aktivizálás, integrálás, partnerség* volt a címe a lengyel kolléga előadásának, amelyben azt mutatta meg, hogy hazája közkönyvtáraiban hogyan válthatók cselekvésre ezek az absztrakt fogalmak.

Megkerülhetetlen téma az *online közösségek* építése, a digitális szolgáltatások biztosítása a kulturális intézményekben. Az alsóóri UMIZ Infocentrum közösségfejlesztési gyakorlatai, vagy a helyismeret közösségépítő szerepének csíkszeredai példája kitűnő ötleteket adott a hallgatóságnak. Fontos képezni a jövő nemzedékének pedagógusait is – akik a kulturális intézmények által nyújtott, a felelős és aktív állampolgársághoz nélkülözhetetlen információkhoz való hozzáférést oktadják –, fejleszteni szemléletüket, megismertetni velük az IKT-alapú kooperatív módszertani megoldásokat a non-formális és informális tanulási térben. A Budapesti Műszaki Egyetem tanszékvezetői ebbe a munkába engedtek bepillantást.

A konferencia előadásai egyértelműen rámutattak arra, hogy a technológia és a digitális világ térnyerésével a művelődési, olvasási szokások folyamatosan változnak, emiatt a kulturális intézmények szerepének is át kell alakulnia. Nem csak a könyvtáraknak és könyvtárosoknak, de mindhárom terület kulturális szakembereinek folyamatosan új helyzetekben, új szerepekben kell helytállniuk. Meg kell találniuk a módot arra, hogyan lehet egy elmagányosodott világban a kultúra lehetőség a közösségfejlesztésre és közösségépítésre, felhasználva a 21. század digitális lehetőségeit is.

A Debrecenben megrendezett eseményre a *Cselekvő közösségek – aktív közösségi szerepvállalás* EFOP-1.3.1-15-2016-00001 kiemelt projekt – amelynek megvalósítói a Szabadtéri Néprajzi Múzeum Múzeumi Oktatási és Módszertani Központ, az NMI Művelődési Intézet Nkft. és az Országos Széchényi Könyvtár – keretében került sor. A konferencia társszervezői a Szabadtéri Néprajzi Múzeum Múzeumi Oktatási és Módszertani Központ és az NMI Művelődési Intézet Nkft.

Sághi Ilona

Teltházus előadásokkal zajlott a konferencia

Kert – közösség – könyvtár

Beszámoló a Mezőgazdasági Könyvtár programjáról

Az Informatikai és Könyvtári Szövetség által szervezett Országos Könyvtári Napok mottója 2018-ban *Könyvtárak – közös tudás – közösségi hozzájárás* volt. Ezen belül öt témakörre koncentráltak: *családbarát könyvtár, tudásátadás – tudásegysítés, könyvtári kreatívok, olvasó-sokk, örökség és emlékezet. A Magyar Mezőgazdasági Múzeum és Könyvtár Mezőgazdasági Könyvtárában tudásátadás – tudásegysítés témakörben, október 3-án került sor a Kert – közösség – könyvtár című rendezvényre. Az eseményt Lükőné Örsi Gabriella könyvtári főigazgató-helyettes nyitotta meg, aki elmondta, hogy a rendezvényen a kertészet és a pedagógiai tudományok legkülönbözőbb területei találkoznak. A több mint négy órás programon hat előadó beszélt a kert és a közösség, az iskola, a könyvtár kapcsolatáról.*

Az első előadó Rosta Gábor, a Városi Kertek Egyesület elnöke volt, aki *Közösségi kertek Budapesten. Hogyan érdemes kertet alapítani?* címmel tartott előadást. A Városi Kertekért Egyesület 2010-ben alakult, és ma hét kertet – négy XIX. kerületit, kettő III. kerületit és egy szentendreit – tart fenn. Ezek összterülete 7121 m², és 188 ágyással rendelkeznek. Kertenként 25–30 ágyásuk van. Közösségépítés szempontjából ennél nagyobb már nem lehet átlátni. Mindegyik kert fenntarthatóan működik. Minden kertet a helyi önkormányzattal együtt alapítanak, és helyileg szervezik ezeket. A közösségi kert komplex tervezési feladat, számos szempontot, tervezési elemet kell összhangba hozni. A kert legfőbb elemei: kerítés, ágyások, közösségi tér, vízhálózat-öntözés, komposztálók, közös művelésű területek, járófelületek, kerti bútorok, árnyékot adó napfénytető, esővízgyűjtés, zárható szerszámhároló és a kerten kívüli területek. A leendő közösséget érdemes bevonnani a tervbírálóba, de a tervezést szakember (kertészmérnök) végzi. Például a két III. kerületi kert koncepciótervét a Budapesti Corvinus Egyetem Tájépítészeti Karának nyolc hallgatója, három tanár irányítása alatt dolgozta ki öt nap alatt. A cél a professzionális döntéselőkészítés volt, hiszen a leendő közösség és az önkormányzat csak jó tervekből tud választani. A kertek „hulladékterületeken” épülnek, amiket másra nem hasznosít az önkormányzat.

A közösségi kertek közösséget fejlesztenek. Megkerülhetetlen kérdés az önkormányzati jogi háttér és döntési mechanizmus, az önkormányzati hasznok és nehézségek, a költségek, a tervezési folyamat és kommunikáció, az építés és fenntartás, a közösségmenedzsment és a fenntarthatóság. Az Egyesület a kerületi önkormányzatokkal együttműködési megállapodást köt. Községi kert létesítésénél probléma, hogy ezekre nincs egységes budapesti jogi szabályozás, minden kerületben más-más a jogszabályi háttér. A bürokratikus rendelkezések miatt egy kert létrehozása másfél év és tízmillió Ft.¹ Az előadó szerint a közösségi kertészkedés 10% kertészkedés és 90% közösségi élet. Amikor egy kert létesítése elindul, másfél év alatt 25 megbeszélést (kertgyűlés, kertesemény) tartanak. Elengedhetetlen a tervezett, szakmai közösségépítés. A kertek indításánál lakossági fórumot tartanak, hírt adnak róla a helyi sajtóban. Regisztrálják a jelentkezőket. A kertgyűlések többek között a belső kommunikációt fejlesztik. Vannak közös események a kertben (kertépítő napok, megnyitó, Föld napja, Községi kert világnap, kerti partik).

A kertek önzvelelők. A tagok maguk választják meg kertvezetőjüket. Önállóan működnek, pályáznak, eseményeket szerveznek. Községi kerthez tartozni előnyökkel jár, de felelősséget és kötelezettségeket is jelent. A kert egészének működéséért is felelősek vagyunk, nem csak a saját ágyásunkért. A kert nem szabad túldimenzionálni, a kert meg fogja találni mindannyiunk életében a maga helyét. A cél a hosszú távú, kiszámítható működés elérése; a kertet évtizedekre tervezzük. A kert mutasson példát, legyen katalizátora a lokális községi aktivitásoknak, váljon helyi községi központtá, legalábbis nyáron. A kerttagság nem jelent birtoklást. Természetesen vannak konfliktusok. Kerten belül, illetve a kert és külvilág között is. Emiatt van szükség kertszabályokra és kertszerződésre. A szabályokat le kell fektetni és szigorúan be kell tartani. A községi kert is bizonyítja, szükség van községi terekre. A községi kert fejleszti az együttműködés kultúráját.

Tanulásként Rosta Gábor a következőket mondta el: községi kertet indítani alapvetően társadalmi, szociológiai kísérlet, kevésbé ökológiai. Tudatos községépítés, kertvezetés és kertkoordináció nélkül nem fog működni a kert. A kertek és községeik az életciklus modellek alapján működnek, túl kell élniük az első évet, és tudatos fejlesztésre van szükségük a kiteljesedéshez. Minden kertnek be kell járnia a saját életciklus pályáját, nincsenek kihagyható szakaszok. A kertek haszna pénzben ki nem fejezhető. A kert elfoglaltságot, felelősséget, siker- és gyarapodásélményt, büszkeséget, élethelyzet perspektívát, elégedettséget, fizikai jobblétet, egészségügyi-mentális hasznokat, terményt, ismeretsegeket ad.

Szarvas József színész, a Tündérkert mozgalom szóvivője volt a következő előadó, aki *Tündérkertek – Mozgalom az őshonos gyümölcsfák megmentéséért* címmel tartott élvezetes előadást arról a mozgalomról, amely egy kis őrségi faluból indult, és ma már több mint 200 kert tartozik hozzá a Kárpát-medencében. Szarvas József még 1999-ben vásárolt egy házat Viszákön, melyhez egy 1600 m²-es kert tartozott. Sokáig csak füvet nyírni járt le, de amikor azt 2003–2004 táján önként átvállalta a szomszédja, Szarvas József gondolkodni kezdett azon, hogyan kapcsolódhatna be a falu kultúrájának, hagyományának őrzésébe. Saját bevállása szerint még benne se volt letisztázva, mi is a kulturális hagyomány, hagyatéék, örökség. A kertben egy düledező pajta is volt, melyet 2007-ben újjáépített.² Meg is tartották itt az első színi előadásokat, kiállításokat, de kiderült, hogy a helyi község és Szarvas József kulturális elképzelései nem egyeznek.

Közben, 2002-ben Szarvas József megismerkedett Kovács Gyula Zala megyei pomológussal, aki a kárpát-medencei őshonos gyümölcsfák megmentését javasolta neki. Kovács Gyula az ötletét minden találkozásukkor elmondta Szarvas Józsefnek, és végül 2007-ben az ötlet – a színész szavai szerint – „beakadt”. Legyen közösségi kert Viszákon! Kovács Gyula azt is megígérte neki, hogy annyi gyümölcsfát adományoz a kertnek, ahány gondnokot tudnak a fák mellé állítani. A helyi tanító tanácsára vizsáki vagy Viszákról elszármazott gyermekek lettek a fagondnokok. A kert a temető mellé került. Az önkormányzat vette meg az osztatlan közös tulajdonú területet. Meg kellett küzdeni a helyiek – főleg a fiatalabbak – ellenállásával, néha ellenségességével. Szerinte a faluban sokakban nagyon erős az elvágyódás, és ezért nem örültek annak, hogy valaki helyben akarja tartani őket. Végül 2009 júliusában megnyitották az első Tündérkertet Viszákon. A kertben 52 fát ültettek. Az avatáson minden fa mellett egy család állt. Fontos, hogy a kert fáját nem tulajdonolja az ember, hanem gondnoka neki. Emellett nagyon lényeges, hogy a Tündérkert Mozgalom a népi tudás megőrzését is jelenti. A népi kultúra mára elveszett, az emberek nem tudják a gombák, fák, gyógyfüvek helyi nevét, és ezzel a nyelv elveszti kulturáközvetítő szerepét, sekélyesedik. Az Őrségben a 19. században a gyümölcsfát még közösségi értéknek tartották. A gyümölcs a tulajdonosé volt, de a fa a közösségé.

A 2009-es nyitás óta a Tündérkertbe a jeles napokon (pl. Gyümölcsoltó Boldogasszony napja) újabb fákat telepítettek, így a kertben ma már 100 fa található. Ezeknek a fele mára termővé vált. A kertbe 2012 és 2015 között több építmény épült, többek közt kemencekápolna is, ami elősegíti a gyümölcsfeldolgozást (lekvárfőzés, aszalványkészítés, pálinkafőzés). A kertben a jeles napokon közösségi programokat tartanak. A Tündérkerttel a faluba visszatért az élet. Viszákon ma újra lovat, szarvasmarhát tartanak, négy panzió működik, működik a Pajtaszínház, a helyi hírekről beszámol a megyei sajtó. A közösség a kezdeményezés mellé állt.

Pauliczky Nóra, az Iskolakertekért Alapítvány munkatársa *Iskolakert másként* című előadásában három témát járt körül. Elsőként arra válaszolt, hogy mi ma az iskolakert. Szemléletformálás, környezeti nevelés, önellátás, praktikus ismeretek tanítása, a tanultak szemléltetése és alkalmazása. Sokféle iskolakert létezik (ezeket az előadó fotókon mutatta be), logóik identitásképző elemek. Az iskolakert nem egyenlő az iskolaudvarral. Az iskolakertben a gyerekek pedagógiai irányítás mellett rendszeresen gondozzák, művelik a kertet. Az iskolakert, kertművelés és játék, élmény, öröm. Fejleszti a képzőművészeti érzéket, a vizuális kultúrát, természettudományos vizsgálatokat, kísérleteket lehet benne folytatni, egészségnevelő szerepe is van. A kertben együttműködik felnőtt és gyermek.

Ezután az Iskolakertekért Alapítvány munkájáról beszélt. Az alapítvány célja megmutatni a kertet mint élményt, kikapcsolódást és új ismeretet nyújtó közeget a szülőknek és a pedagógusoknak. Képviseli az iskolakertek ügyét, kezdeményezéseket fog össze, szakmai szolgáltatást nyújt. Céljait egyfelől az Iskolakert-hálózaton, másrészt a Szakmai Műhelyen keresztül valósítja meg. Az Iskolakert-hálózatnak minden megyében és a határon túl is vannak tagjai. Honlapot tartanak fenn (iskolakertekert.hu), hírleveleket készítenek, bemutatják a jó gyakorlatokat, megosztják a tapasztalatokat, hálózati találkozókat, műhelynapokat tartanak. Pályázatokat írnak ki, kiadványaik vannak, tagjaiknak több gazdabolt, kertészet kedvezményt biztosít.

Végül a Mozikertről beszélt az előadó. Ez egy XVII. kerületi önkormányzati terület, amely az egykori Maros mozi kertjében működik (Bp., Pesti út 165.). A mozi ma

közösségi térként működik. Az itteni kert 2012-ben indult. Amellett, hogy iskolai kert, növénymenhely is, ahová fákat ültetnek át. 2018-tól háromfős csoportok kaptak egy-egy parcellát és azt művelik. Az itt dolgozó gyerekek élvezik a fizikai munkát, a kertben termelt növényeket kiállítják, eladják a helyi iskolákban, de részt vesznek főtáboros versenyeken, és egyéb módon is bekapcsolódnak az iskolai és a kerületi közösség életébe. Előbbire az előadó többek között példaként egy képet hozott az iskolai órarendből, melyben fel volt tüntetve, mikor melyik osztály tart foglalkozást a kertben. Az utóbbira említette, hogy a kert terményeit eladják a kertboltban, kerületi főtáboros versenyben vesznek részt, ott vannak a nemzetközi növénynapon.

Gódné Hasenauer Zita *Egy 90 éves japán iskolakert titkai* címmel tartott előadást a Varga Márton Kertészeti és Földmérési Szakgimnázium kertjéről. Az előadó kertészmérnök, és parképítést tanít abban a zuglói iskolában, melyet 1926-ban Varga Márton kertész alapított.³ A kert már 1906-ban létezett, akkor még 37 hektáron. Ez mára 2,7 hektárra csökkent. Ebből az 1928-ban megnyílt japánkert 3000 m², és 276 fásszárú taxon található benne. Évi 10–15.000 látogatójuk van. Több rendezvényét tartotta itt a Magyar Arborétumok és Botanikus Kertek Szövetsége és a Japánkert Magyarország Egyesület. Évente kétszer japánkerti kertészeti workshopot tartanak. Az iskola számára fontos a környezet-tudatos szemlélet alakítása. Ökoiskolának tartják magukat. A kert madárbarát kert. Az iskolának több elméleti és gyakorlati óráját tartják a kertben. A diákok tartják rendben a kertet. Kültéri tantermük is van a kertben. A kertben iskolai ünnepeket is tartanak. A kert növényeiről adatbázist építenek. A kert folyamatosan látogatható, szakmai napokat, teaünnepet tartanak itt. De rendeztek már koncertet is. Az ide látogatóknak mindig tudnak újat mondani. A Kulturális Örökség Napjain, a Múzeumok Éjszakáján is vannak itt programok.

A kert az 1300-as évek (Muromachi korszak) japán főúri kertjeit utánozza. Az előadó több képet mutatott a kertben található különféle növényekről. Az 1944-ben felfedezett kínai mamutfenyő legidősebb és legnagyobb – 28 méteres – példánya ugyanúgy megtalálható itt, mint a himalájai selyemfenyő, a különféle magnóliafajok, a Ginkó biloba, a japánakác és a cseresznyefa. A japánkerteknek állandó építészeti elemei vannak. Láthattunk képeket a zuglói kert építészeti elemeiről – úgymint a *torii* (a japánkert kapuja), a *keiszeki* (magányos kő), a *tobiishi* (lépőkövek), a *tó* (kódísz), a forrás, a *Fujisan* (a Fuji szent hegyét szimbolizáló magaslat), az *isidoro* és a *yukimi gata* (az utóbbi kettő kőből készült lámpatarató) – és az előadó beszélt a kertelemekek szimbolikájáról.

Könyvtár a kertben, kert a könyvtárban címmel tartott előadást volt kolléganőnk, Kerégyártó Judit, az Óbudai Platán Könyvtár, Ezüsthely Gyerekkönyvtár könyvtárosa. Ő nem egy évek, évtizedek óta működő, hanem egy új kertet mutatott be, és a terveikről beszélt. A Platán Könyvtár egy, a FSZEK hálózatán kívül működő közkönyvtár, melyet 1997-ben hozott létre a III. kerületi önkormányzat a III. kerületi Arató Emil téren. A könyvtárnak 2004-ben jött létre a fiókkönyvtára a Békásmegyeri Közösségi Házban. Az ottani 60 m²-es helyiséget az évek során kinőtték. Kedvező önkormányzati döntés után 2016-ban kezdték meg az átköltözés előkészületeit. 2017-ben zajlott a jogi procedúra, és 2018 januárjában kezdődött az építkezés az Ezüsthely utcai épületben, ahol korábban FSZEK fiókkönyvtár is működött, de akkor már évek óta üresen állt. Az átépítés során az alapokig visszabontottak mindent. A műemlék jellegű épület korszerű épületgépészettel rendelkezik. Télen padlófűtés szolgáltatja a meleget, nyáron a mennyezet csöveiben

hideg vizet keringetnek a beltér hűtésére. Az új könyvtárat 2018. június 30-án adták át. A könyvtárat nagyon várták. A megnyitó napján 300 látogató iratkozott be! Komoly gyermekkönyvtárak van; óvodákkal, iskolákkal működnek együtt. Többükkel együttműködési megállapodást is kötöttek. A könyvtár kertje nagyon elvadult volt, de a megnyitóra szépen felújították. A könyvtárnak fontos a zöld szemlélet, melynek jegyében ökosarkot hoztak létre. Szeretnék magkönyvtárat⁴ létesíteni és kertjüket méhbaráttá tenni.⁵

Guttermuth Ádám növényorvos a Dendrocomplex Kft-től érkezett. *Iskolakertek fái* című előadása elején elmondta, nem védjük eléggé a fákat, pedig nem lehet idős fát venni. A már meglévő fa hatalmas érték. Erdőben magára lehet hagyni a fát, de épített környezetben nem. Az iskolaudvar egyszerre jobb és rosszabb, mint a közterület. A közterületekkel (utcák, terek, parkok) szemben csak a gyerekek és a tanárok vannak az iskolaudvarban. Az iskolai fa nevelési eszköz is. Beszélt a favizsgálati (fakoppogtatás, fa dőlésvizsgálata) és fa-telepítési módszerekről is. Ezeket minősített favizsgálók végzik, akiket posztgraduálisan képeznek a felsőoktatásban. Fatelepítésnél fontos, hogy a fa telepítésénél 100 évre előre terveznek, de ma már új növénybetegségek is vannak.

Az előadásokat minden esetben kérdések követték, melyek az elhangzottak kiegészítésére adtak lehetőséget. Utólag többen is azt mondták, kifejezetten magas színvonalú előadások hallgatói voltak.

Jegyzetek

1. Az arányok érzékeltetésére elmondta az előadó, hogy egy kerületi önkormányzat költségvetése évi 25–35 milliárd Ft.
2. Azóta a Kaszás Attila Pajtaszínház működik benne.
3. Az iskola múzeummal és könyvtárral is rendelkezik. A könyvtárban 1602, 1945 előtti könyvtári egység található.
4. Magkönyvtárról ld. Dubniczky Zsolt: Magok a könyvtárban. A mezőgazdaság, a könyvtár és a fenntarthatóság kapcsolata. *Könyv, könyvtár, könyvtáros*, 2018. 1. sz. pp. 12–25.
5. Közösségi méhészet már létezett Budapesten, a Múcsarnok teraszán, 2013-ban.

Országos
Könyvtári
Napok
2018

Németh Márton

A webarchiválás nemzetközi környezete

Mozaikok az IIPC 2019 kongresszusról

Elsőként áttekintést adunk a webarchiválás nemzetközi háttérét adó *International Internet Preservation Consortium* (IIPC) szervezetéről¹, az OSZK szerepéről a konzorcium munkájában, valamint szemelgetünk a konzorcium idei évi, Új-Zélandon megrendezett kongresszusán felmerült témakörök közül.

Az OSZK webarchiválással foglalkozó kísérleti projektje (<http://mekosztaly.oszk.hu/mia>) nemzetközi kapcsolatának gerincét adja az ezen a területen szerveződött nemzetközi konzorciumban (IIPC) kifejtett tevékenységünk. Az OSZK 2018. január elsejétől vált a konzorcium teljes jogú tagjává. A konzorcium 2013-ban alakult meg a Francia Nemzeti Könyvtár kezdeményezésére, 12 alapító taggal. Jelenleg már 45 országból vesznek részt könyvtárak, levéltárak, múzeumok, illetve a webarchiválás területén érdekelt civil és piaci szereplők is a tevékenységében. A konzorcium alapvető küldetése az interneten tárolt tartalmak archiválásához és biztonságos hosszú távú megőrzéséhez szükséges tevékenységek összefogására, támogatására irányul. A konzorcium munkáját az egyes tagintézmények képviselőiből megválasztott végrehajtó bizottság fogja össze, a titkárság segítségével. A közös munka nagy része tematikus munkacsoportokban zajlik, ezek tartalomfejlesztéssel, hosszú távú megőréssel, illetve oktatási kérdésekkel foglalkoznak. Az OSZK képviseletében ez utóbbi, 2017. év végén alakult munkacsoport tevékenységében veszünk intenzíven részt, melyről a későbbiekben szólunk.

A tagok számára nagyon nagy segítséget jelent az aktuális információk gyors megosztását lehetővé tevő elektronikus levelezőlista, illetve Twitter hírcsatorna, valamint a Slack nevű információmegosztó alkalmazás segítségével zajló kommunikáció. Ezek révén gyors áttekintést nyerhetünk első kézből a webarchiválást meghatározó nemzetközi trendekről, az egyes intézményi gyakorlatokról, projektekről, eredményekről.

Az IIPC tevékenységét a British Library bázisán koordinálják. Olga Holowniaval, az adminisztráció vezetőjével gyümölcsöző együttműködést sikerült kialakítani. 2018. nyár folyamán online találkozót szervezett számunkra mint új tagok számára az Internet Archive vezetőségi tagjával, illetve az IIPC végrehajtó bizottságának tagjával, Jefferson

Baileyvel. Alkalmunk nyílt részt venni az IFLA 2017. évi kongresszusán a lengyelországi Wrocławban², ahol önálló szekció foglalkozott az IIPC szervezésében a webarchiválással. Itt történt meg 2017 augusztusában az első személyes kapcsolatfelvétel az IIPC tagjaival, vezetőségével. Első kézből kaptunk tanácsot a webarchiválási kísérleti projektünk megvalósításához, még mielőtt hivatalosan taggá váltunk volna.

2018 januárjától váltak számunkra elérhetővé a fentebb jelzett információs csatornák. Bemutakozó anyagot készítettünk terveinket taglalva a konzorcium honlapjára. A már említett konzorciumi titkár mellett a holland nemzeti könyvtár webarchiválásért felelős, részben magyar származású, az ELTE-n doktorált vezetője, Kees Teszelszky nyújtott nélkülözhetetlen segítséget tagságunk kezdetekor a szükséges információk összegyűjtéséhez. Ő irányította rá a figyelmünket az oktatási munkacsoport tevékenységére, melynek munkájába már 2018. januártól bekapcsolódtunk. A saját oktatási, képzési tevékenységünk megtervezése kapcsán igen jól jött, hogy fel tudtuk mérni a munkacsoport keretében az összes, a tagok körében már rendelkezésre álló oktatási, képzési tevékenységi formát. Ezen felül a konzorciumi tagok számára készült egy kérdőív is, amiben igényeiket, elvárásait mérték fel a webarchiválás oktatásának kérdései kapcsán. A kérdőív kiértékelésének előzetes eredményeit is be tudtuk építeni a munkánkba, illetve nyilvános előadásainkba is, melyeket 2018 áprilisában az egri Networkshop konferencián³, illetve a Pozsonyi Egyetemi Könyvtár CDA 2018 digitális könyvtári konferenciáján tartottunk.

Az IIPC tagságunk másik lényeges eredménye az a kutatás-fejlesztési együttműködés, melyet szerződéses munkatársunk, Vitéz Gábor alakított ki a Dán Nemzeti Könyvtár munkatársaival, elsősorban Thomas Egensével. Sikertült infrastruktúrát szolgáltatnunk a közös munkával kifejlesztett, a webarchiválás során született anyagok teljesszövegű anyagok indexelésére szolgáló SOLRWayback illetve SOLRMIA⁴ eszközök folyamatos teszteléshez. A dán fejlesztők számos nemzetközi szakmai rendezvényen adtak számot a közös munka eredményeiről, ami az IIPC vezetőségének körében is komoly pozitív visszhangot keltett. Különösen kiemelkedik szakmai jelentőségben az IIPC 2018. évi közgyűlésén és konferencián a közös erőfeszítéseink eredményeiről szóló dán előadás, ahol bemutatták az OSZK informatikai platformján futó SOLRWayback szolgáltatást⁵, mely a rendezvényhez kötődő közösségi média csatornákon is jelentős publicitást kapott.

A szintén friss IIPC-tag belga webarchiválási projekt munkatársaival az Aarhusi Egyetem Netlab⁶ kutatócsoportja által szervezett angol nyelvű webarchiválással foglalkozó e-learning kurzus⁷ keretében építettünk ki kapcsolatot. Az itt folyó szakmai diskurzus is jelentős segítséget jelentett pilot projektünk szakmai megalapozásában.

Személyes tapasztalatcserén alapuló sikeres szakmai kapcsolatokat sikerült kiépíteni a cseh⁸, a szlovák⁹ és az osztrák¹⁰ webarchívumok munkatársaival is. A pozsonyi Egyetemi Könyvtárban több előadást is tartottunk, illetve eredményes szakmai véleménycserét folytattunk a házigazda intézmény, illetve a Cseh Nemzeti Könyvtár webarchiválásért felelős munkatársaival. Az Osztrák Nemzeti Könyvtárban pedig egynapos szakmai tanulmányúton vettünk részt.

Sajnos eddig nem nyílt lehetőségünk a konzorcium éves közgyűlésén illetve kapcsolódó konferenciáján történő részvételre, mivel idén arra Új-Zélandon került sor. Lehetőségünk nyílt viszont ötperces összefoglalót készíteni a rendezvény számára, bemutatva magunkat s eddigi eredményeinket. A konzorciumi titkár felajánlására videóhoz felhasznált prezentáció, illetve szöveges anyag alapján összefoglaló készül az IIPC honlapjára

is. Jövőre ez a legnagyobb éves konzorciumi rendezvény Zágrábban kerül majd megrendezésre 2019. június 5-7. között¹¹. Németh Mártonnak lehetősége nyílt bekapcsolódni a konferencia programbizottságának munkájába, részt vállalva így a szakmai tartalom összeállításában. Két előadással is készülünk majd e rendezvényre, egy rövid 15 perces bemutatkozásra az OSZK-ban folyó webarchiválási munka kapcsán, illetve 30 percben bemutatnánk a már említett indexelő eszközök fejlesztési eredményeit, emellett felvázolnánk a további lehetséges kutatás-fejlesztési lépéseket a webarchívumokban begyűjtött anyagok metaadatokkal történő ellátása, s a visszakeresés biztosításának területén.

Reményeink szerint a konzorcium keretei között folyó folyamatos tapasztalatcsere és közös szakmai munka az ideinél is elmélyültebb formában teljedhet ki 2019 folyamán, a webarchiválási munkafolyamatokban végzett egyes tevékenységeinkkel összhangban. Számos szakmai előadásban, publikációban tervezzük továbbra is felmutatni a közös eredményeinket.

2018. november 12.-én került sor az IIPC idei közgyűlésére, majd ezt követően november 13–15. között a szakmai konferenciára. A közgyűlésen az összes konzorciumi tagintézmény munkatársai számára ingyenes a részvétel, létszámtól függetlenül. A konferencián tagintézményenként egy munkatárs ingyenesen, a többiek kedvezményes részvételi díjjal vehetnek részt. Idén a helyszín az új-zélandi Wellington volt. A helyszín kiválasztását elsősorban az indokolta, hogy rá akarták irányítani a figyelmet az ausztráliai-óceániai térségben zajló jelentős webarchiválási tevékenységre, illetve tágabb értelemben az ázsiai térség számára is kedvező helyszínen kívántak a szakmai tapasztalatcsereire lehetőséget adni. A minden évben megrendezésre kerülő rendezvény jó alkalmat ad a konzorciumon belül előző évben folytatott közös tevékenységek számbavételére, a jövőbeni célok kijelölésére.

A konferencia egyes szekcióit élően közvetítették a Youtube-on, illetve rövid ideig felvételről is elérhetőek voltak a rendezvény után, de mára már sajnos eltűntek. Ebből is látszik, hogy még egy konferencia videoanyagának webes rögzítése és megőrzése is mekkora problémákat vet fel. A szakmai előadásokat elsősorban technikai jellegű workshopok egészítik ki. Az előadások két fő típusba sorolhatók be. Az egyik fajta az egyes tagintézmények projektjeit, fejlesztési eredményeit mutatja be. A másik típus, amikor különféle általános fejlesztésekre hívják fel a figyelmet, illetve olyan szoftvercsomagokat mutatnak be, melyek a teljes nemzetközi közönség érdeklődésére számot tarthatnak. Előbbi kihívások közül előkelő helyen szerepelt a jogi kérdések tisztázása, illetve az egyes nemzeti kötelempéldány szabályok és a webarchiválás viszonyának felmérése. A webarchiválás kapcsán súlyos veszélyként jelenik meg az Európai Unióban a felejtés jogához kapcsolódó rendelkezések érvényesítése, ami technikai okok, valamint az állomány integritásának megőrzése miatt szinte megoldhatatlan követelményeket támaszt az intézményekkel szemben. De elvi, történeti nézőpontból sem indokolható az állományból történő adat-törlés. Olyan megoldások képzelhetőek el, amikor az indexelési algoritmusokon módosítva az adott adatokhoz való hozzáférés kerül korlátozásra.

Több intézmény képviselője ráirányította a figyelmet a webarchiválás általánosan tapasztalható súlyos alulfinanszírozottságára. Intézményi költségvetési szinten aprópénznek tűnő összegekből lehetne jelentős eredményeket elérni a webes kulturális örökség egyes szeleteinek mentése terén, de ezzel az intézményi vezetők sokszor nincsenek tisztában. Arról, hogy mekkora a tét, szintén hangzottak el adatok. A kilencvenes évektől

a 2000-es évek közepéig a brit webarchiválási konzorcium által begyűjtött anyagok 60-80%-a már nem érhető el az élő weben! Aminek a mentéséről tehát ma pénzügyi okok, szűklátókörűség miatt lemondunk, az féltő, hogy nagyon rövid időn belül örökre elvész a számunkra.

Az intézményi gyakorlatok ismertetésnek tengeréből kiemelkedik a British Library webarchiválásért felelős szakmai illetékesének előadása.¹² A 2013-as kötelespéldány törvénymódosítás miatt minden időszak kiadványt folyamatosan menteniük kell, a hírportálokat naponta többször is. Ennek következtében alaposan át kellett tervezni a webarchiválási munkafolyamatot. Folyamatosan fut a Heritrix szoftver segítségével megvalósuló aratási művelet, ebbe ágyazzák bele a különféle aratási feladatokat, automatizált módon készülnek megadott időpontokban a mentések a beállított webes szeletekről a megadott szempontok szerint. Biztosítaniuk kellett, hogy a paramétereket közben dinamikusan lehessen módosítani. Felmerült, hogy a korábbiaknál nagyobb eredményességgel kellene menteni a Javascript kódokkal teli webes tartalmakat. Különös gondot kellett fordítani a folyamatosan, automatikusan futó archiválási tevékenység zavarmentességének biztosítására pl. áramellátási, adathálózati problémák fellépése esetén.

Megemlítendő még két fontos általánosan használt szoftvercsomag továbbfejlesztésének ismertetése. Az egyik a Web Curator Tool, melynek fejlesztése anno Új-Zélandról indult, majd megakadt, most pedig holland segítséggel folyik újra tovább. Ez azért nagyon praktikus eszköz, mert nem csupán vezérelni lehet általa a tartalmakat learató Heritrix robotszoftvert, hanem a learatott anyag indexelésére és metaadatokkal történő ellátásra is önálló munkakörnyezetet nyújt. Sajnos a fejlesztés elakadása éppen abban nyilvánult meg, hogy a legújabb Heritrix verziókat már nem lehetett vezérelni általa, a kompatibilitás megbomlása miatt. Ezt próbálják orvosolni a legújabb verzióval a fejlesztők, finomítva persze a metaadatkezelő funkciókon is.

A WebRecorder¹³ teljesen másfajta módszerrel használható webarchiválásra. Itt arról van szó, hogy kiválasztjuk a saját böngészőnket, vagy a szolgáltatásba beépített különféle típusú, funkcionális böngészők valamelyikét, majd a világhálón böngészve a háttérben lementődik az a tartalom, amit megnézünk. A mentett tartalmakat aztán szabványos WARC konténerfájlokban elmenthetjük külső szerverre, vagy akár a saját szerverre is, a megjelenítésről pedig a Webrecorder Player¹⁴ program gondoskodik, mely elérhető az összes elterjedt operációs rendszer alatt. A kihívás itt abban jelentkezik, hogy miként lehetne a böngészőhasználat emberi tevékenységét automatizálni, tehát megadni, hogy milyen tartalmakat járjon be a böngészőprogram, melyek aztán mentésre kerülnek. Az idei konferencián a fejlesztő csapat ennek a régen várt fejlesztésnek a próbaváltozatát mutatta be¹⁵.

Vint Cerf, akit az internet egyik atyjának tekintenek, manapság pedig a Google technológiai evangélistájaként tevékenykedik, átfogó előadást tartott a hosszú távú digitális megőrzést övező technológiai, jogi illetve emberi tényezőkből fakadó követelményekről és dilemmákról. Igazából a legérdekesebb pontja az előadásnak az volt, amit nem tartalmazott. Az internetes anyagok szolgáltatásában, visszakeresésében domináns szerepet játszó piaci szereplőknek jelenleg a webarchiváláshoz szinte semmi közük nincs. Nem látunk pl. a Google digitalizálási programjához hasonló partnerségi kezdeményezéseket, ami a webarchiválására irányulna. Pedig ezen a területen különösen féltő, hogy ilyenfajta partnerségi formák nélkül az előrehaladás kizárólag közgyűjteményi energiákból merítve csak

részlegesen valósulhat meg. Több előadó felvetette egyébként a rendezvényen, hogy a közgyűjteményeknek sokkal határozottabb, ha úgy tetszik konfrontatívabb stílusba hajló módon kellene felvetniük a hosszú távú megőrzés fontosságát, mind belső fórumokon, mind a külső partnereik felé. Az udvarias, szinte félős visszafogottság, ami a terület kommunikációs kultúráját általában jellemzi, szintén erőteljes problémát jelent.

Zárszóként elmondhatjuk, hogy minden bizonnyal 2019 júniusában, Zágrábban a következő konferencián hatalmas élmény lesz végre személyesen is bekapcsolódní az élénk szakmai párbeszédbe, hozzájárulni a webarchiválás fejlődéséhez.

Jegyzetek

1. <http://www.netpreserve.org>
2. Németh Márton: Szubjektív beszámoló az IFLA wroclawi világkonferenciájáról. Könyvtári Figyelő 2018/2. pp. 273-278.
3. <https://kifu.videotorium.hu/hu/recordings/24659/a-webarchivalas-oktatasa>
4. <http://193.6.201.202/solrmia/>
5. <http://193.6.201.202/solrwayback/>
6. <http://www.netlab.dk>
7. <http://www.netlab.dk/wp-content/uploads/2017/04/NetLab-Web-Archiving-Course-Brochure.pdf>
8. <https://www.webarchiv.cz/en/>
9. <https://www.webdepozit.sk/en/english-homepage/>
10. <https://webarchiv.onb.ac.at/>
11. <http://netpreserve.org/ga2019/>
12. <https://anjackson.net/2018/11/13/continuous-incremental-heritrix/>
13. <https://webrecorder.io/>
14. <https://github.com/webrecorder/webrecorder-player>
15. A prezentáció elérhetősége: https://docs.google.com/presentation/d/1_AoCavSoZRFZp6KNpRcYfhJe9am4XCJIWN26mP4Haro/edit#slide=id.g39f46cab1b_0_161

Borbé Levente

Biblioterápiás foglalkozás a székelyföldi Márton Áron Főgimnáziumban

A biblioterápia módszerét csak könyvekből, illetve a világhálóra feltett anyagokból ismertem. Mint megtudtam, Erdélyben még egyáltalán nincs elterjedve a könyvek általi gyógyítás művészete. Megkérdezve a kollégákat megtudtam, hogy néhányan próbálkoztak ezzel a lehetőséggel. A közeljövőre nézve egyre többen szeretnének foglalkozást indítani minálunk.

Hogy miként kerültem bele a biblioterápiás tevékenységbe, nálam hosszan zajlott le. 2010 júniusában vettem részt az első biblioterápiás képzésen a csíkszeredai Kájoni János Megyei Könyvtár olvasótermében, amelyet a Romániai Magyar Könyvtárosok Egyesülete szervezett. A kétnapos tréning előadója Bartos Éva, az akkori budapesti Könyvtári Intézet vezetője volt. Itt nyertem az első gyakorlati ismereteket ezzel a szakmával kapcsolatosan. A továbbképző után igyekeztem beépíteni a megismert biblioterápiás technikákat a könyvtárosi tevékenységembe, de még nem éreztem, hogy eljött volna az idő általam vezetett csoportos foglalkozásra. Az áttörést 2017 novembere hozta el, amikor újból részt vettem egy biblioterápiás továbbképzőn. Az egyik előadó, mint néhány esztendővel korábban, Bartos Éva, a könyvtári biblioterápia megalapozója volt, mellette pedig Gulyás Enikő informatikus könyvtáros és informatika tanár adott elő, aki szintén beleásta magát a biblioterápia rejtelmeibe. A hallottak-látottak, és az élő egyenesben kipróbált szakmai gyakorlatok nagyon fellelkesítettek, s eldöntöttem, hogy a képzés után most már jómagam is indítok legalább egy csoportot a könyvtárban.

Előkészületek

Először igyekeztem minden olyan információanyagot begyűjteni, amelyek elősegítik a biblioterápia gyakorlati kimenetelét. Aztán megterveztem az órákat. Olvasmányokat válogattam, főleg könnyen érthetőket, de ugyanakkor olyanokat, amelyek felébresztik az emberben „az alvó oroszlánt”. Vagyis, megmozgatva az érzelmeket, előbb gondolko-

dásra, majd vitára készítetik az érdeklődőket. Amikor sínen voltam a tervezéssel, akkor nekiláttam a gyakorlatba ültetés feltételeinek megteremtésének.

Többszörös hirdetés után is sikertelenül zárult az *Olvasói utazás* névre hallgató kör. A plakát több osztályban is ki volt függesztve. Néhány helyen attól tartottak, hogy ez egy hagyományos olvasókör, s netán hetente több száz oldalt kell elolvasniuk. Ezt a félreértést a kedves kollégákkal való együttműködés eredményeként a magyar nyelv és irodalom szakos tanárokkal, valamint az iskola pszichológusával eloszlattuk.

Szász-Heron Amália-Kingával, az iskola pszichológusával megbeszéltük, hogy jó lenne azokat a diákokat bevenni ebbe a foglalkozásba, akik valamilyen lelki problémával küzdenek. Sikerült is szólni azoknak az embereknek, akiknek jót tenne egy kis kikapcsolódás, felszabadulás. A pszichológus részletes magyarázatot fűzött a frissen induló tevékenységhez. Úgyhogy az esetleges félreértések is ki voltak küszöbölve, amit a diákok szerint nem lehetett a hirdetésből megtudni.

A plakát tartalmazta azokat az alapgondolatokat, amelyekre épül a foglalkozás:

- meghívás az újonnan induló csoportfoglalkozásra,
- beszélgetés irodalmi művek segítségével,
- időpont és helyszín,
- foglalkozásra vonatkozó jellemzőket, ami szerint egy mű vagy részlet egy műből felolvasásra kerül, s utána annak megbeszélése lesz kérdések segítségével,
- a témák, amelyekre több időt szenteltem a saját gondolat, vélemény érvényesülése, az érzelmek hatása a barátságra, az önbizalom és az önismeret erősítése, s bármi, ami még felmerülhet a foglalkozások alatt,
- a legvégén kiktől lehet érdeklődni, hol lehet feliratkozni stb.

A plakátot megtoldottam a világhálón keringő kissé humoros szlogennel, amely így hangzott: „*Az olvasás egyéniséget okozhat és súlyosan megnövelheti a fantázia kockázatát!*”

Az egy órás foglalkozást közvetlenül az utolsó tanítási óra utánra időzítettem hétfőnként, mert a hét elején még nem annyira fáradtak a diákok, és aránylag jobban tudnak figyelni. Na, de ennek dacára sem lehetett bevonni a diákokat. Első hirdetésre egy, a másodikra egy sem jelentkezett. Egyszerűen kifogást találtak ki, hogy miért nem tudnak részt venni ezen a foglalkozáson. Pontosan arra hívták fel a figyelmemet, hogy ők le vannak terhelve, túl sok az iskolai és utáni tevékenységük, s ez már nem fér bele az idejükbe. Emellett a tevékenység ismeretlensége vagy divattalansága is arra készítette őket, hogy elutasítóak legyenek eme tevékenység iránt. Ettől a perctől új irányt váltott a foglalkozás megvalósításának gondolata. Ha már felkészültem az órákra, és becsületesen kidolgoztam részleteiben, nem szerettem volna, hogy a feledés homályába vesszék a munkám. Ezért beszéltem megint a magyar nyelv és irodalom szakos tanárokkal, hogyan jártam. Markó Ilona felajánlotta a XI. A. filológia osztályt, amelyben világirodalmat is tanít, hogy ha szeretném megvalósítani, akkor ez óra keretén belül két csoportra osztva őket megtarthatom a biblioterápiás szakkört. Benne voltam. A foglalkozás tanórán belül történt meg. Természetesen szoltunk Varga László igazgató úrnak tervünkről, aki áldását adta a munkánkra. Így indult útjára szerdánként a csíkszeredai Márton Áron Főgimnázium első és második biblioterápiás csoportja.

Foglalkozások

Az első találkozáskor az említett tanárnő jelenlétében az osztályban személyesen magyaráztam el a diákoknak, miben áll ez a bizonyos *Olvasói utazás*. Részletesen beszámoltam, hogy miként fogunk eljárni közösen egy mű kapcsán. Azt leszögeztem, hogy nem az ajánlott házi olvasmányokból lesznek az általam kiválasztott irodalmi művek vagy műrészletek. Ezt követően az osztályt ábécé sorrendben két csoportra osztottuk. A terv szerint az egyik csoport szerdánként az adott időben lejön a könyvtár dokumentációs és információs központjába, míg a másikkal addig a tanárnő világirodalmi foglalkozást tart. A beszámoló végén kérdéseket tehetek fel a foglalkozással kapcsolatosan. Bevallom, nem nagy lelkesedést láttam rajtuk.

Második alkalommal már csak az első csoportban szereplő diákok jöttek le. Ők összesen 15-en voltak, de a részvétel szerint soha nem voltak többen 13-nál. Ketten késtek. A második csoportnál hasonlóan zajlott az első találkozás, attól eltekintve, hogy 14-en voltak, szintén legtöbben 13-an jelentek meg. A hiányzók között voltak sportolók és betegek is. A legkisebb létszám a csoportokban 10 személy volt. A második csoportnak a foglalkozás elején felajánlottam új történetek olvasását, de ők ragaszkodtak az előző csoport történeteire. Úgyhogy a történetek kétszer kerültek bemutatásra.

A foglalkozás alatt a bemutatkozástól eltekintettünk, hiszen a diákok már ismerték egymást. A keresztnevükkel ellátott kítűzőket azonban megkapták, ezzel is elősegítve számomra a könnyebb néven szólítás lehetőségét. Jeleztem azt is, ami itt elhangzik, főleg kényes emberi dolgok, maradjon köztünk. Bemelegítőként arról beszéltek, hogy kedvtelésből mit szoktak olvasni. Általában kortárs irodalomról esett szó. Az első olvasásra kerülő történet Lázár Ervin *Dömdö-Dömdö-Dömdödöm* című meséje volt. Mivel volt színházi múltam egy műkedvelő csoportnál, a mű felolvasása közben pillanatjelenetek előadására törekedve kellékeket cserélgettem magamon. Néha eltűzött mimikával és hangsúlyosan adtam elő a darabot. A humoros előadásommal fergeteges sikert arattam. A diákok teljesen felszabadultak, s könnyedén válaszoltak az általam feltett kérdésekre. Nagyon megérintette őket a közösség szelleme. A kérdésekben a problémamegoldásokra törekedve szó esett a közösségekről, hogy voltak-e a hallottak alapján hasonló élményeik, a sikerről, és arról, hogy mire lehetünk büszkéek. Figyelmeztettem őket, hogy nincs rossz kérdés és válasz. Ez motiválta őket a beszélgetésre. Mindennek ellenére vita nem alakult ki. A kérdésekre adott válaszok viszont visszaigazolták, hogy tisztában vannak a dolgok jelentésével. Olvasmányként ajánlottam nekik A. A. Milnetől a *Micimackót*, és Louis Carrolltól az *Alice Csodaországban* meseregényeket.

Harmadik alkalommal már nem volt késés. Először egy modern költeményt olvastam fel, amelynek értelmét ők kellett kiköbözzék. Annak ellenére, hogy jó meglátások születtek a számukra fejtörést okozó vers mondanivalójának kibogozása közben, rájöttek, hogy egymás megértése érdekében érdemes közérthetően fogalmazni. Emellett nagy izgalommal várták a következő történetet. Először azonban felelevenítettük az előző olvasmányt, majd utána tértünk rá az újabb olvasásra. Max Lucado *Értékes vagy* című kis meséjét adtam elő. Itt már kevesebb kellékkel. A végén pedig megelevenítettem a történet hőstét. A siker nem maradt el. A kérdések alapján hamar megfejtették a történet lényegét. Itt már egy kisebb vitára is sor került az önmagunk vállalása kapcsán. Ráébredtek arra is, hogy nem mindig jó aszerint menni, hogy mit sugallnak nekünk, hogy mi éppen a divatos szokás. Hangsúlyt kapott a másság szerepe is. Az, hogy a különbözőség még nem jelent értéke-

lenséget. Beszéltek hasonló élményeikről, tapasztalataikról, amit eddig átéltek. Elgondolkoztatta őket a befolyásolás és az előítéletek szerepe a társadalomban. Szabad olvasmányként már sokkal elgondolkoztatóbbakat ajánlottam. Az egyik Franz Kafka *Az átváltozás* című elbeszélése, a másik meg Bulgakov *A Mester és Margaritája* volt.

A foglalkozások lelkes résztvevői (1)

A negyedik találkozásnál visszapörgettük az előző óra történeteit, végigkövettük a tanulságokat és az összefüggéseket. Ezzel az alkalommal lehetőséget adtam saját nevük kicserélésére. Az első csoportban öten tették meg, a másodikban hárman. Majd belefogtam az új történet felolvasásába. A Lázár Ervin *A kislány, aki mindenkit szeretett* című meséjéhez már nem voltak színházi kellékek, maradt a hangsúlyos olvasás. Viszont minden egyes szereplőt lerajzoltam nekik egy nagy lapra. Nagyon szerették, ahogy sorra megelevenedtek előttük a történet hősei. Egyik diák szerint mintha a könyvből ugrottak volna elő. Még az olvasmány elején vidámak voltak a diákok, nem sejtették, mi lesz a vége. Érdekes, hogy a második csoportban sem, pedig ők már hallhattak ezt-azt az első csoporttól. Teljesen megosztotta őket a kacér, bájos, szeretetre méltó kislány tudatlansága és tapasztalatlansága, aki veszélybe kergette a frissen szerzett barátait. Ettől szenvedett nagyon. A történetbeli események drámai változása során a diákok arcáról is eltűnt a mosoly. Néhány pillanatig mintha a szavak megfagytak volna a levegőben, síri csend honolt. Itt szinte mindenki bekapcsolódott, főleg a második csoportból, és alaposan kibeszélték, hogyha valaki nem tehet egy bizonyos dologról, attól még a felismerés kínozhatja lelkiismeretét. Ajánlaskor itt inkább a keleti mesék titokzatos és tanulságos világára fókuszáltam, kiemelve közülük is *Az ezeregyéjszaka meséit*.

Ötödik alkalommal beszéltünk az előző történetekről, azok tanulságairól. A második csoportban komoly vita alakult ki az emberek ítélkezésének következményeiről, a szenvedő egyénről, a társadalmi elvárásokról, a mindennap elénk táruló gondok megoldásáról. Az új történet egy rövid székely népmese volt, címe: *A becsület és a szegény*. Ezt a kis mesét csak egyszerűen felolvastam, semmi kellék, semmi megjelenítés, csak maga a csupasz történet. A vita itt is felerősödött, hogy egyáltalán lehet-e becsülettel élnünk, és miért szé-

gyenkezzünk vajon. A választ egy világhálón lévő történet zárta le valamelyest, ami arról szólt, hogy elhozták az idegenek az emberséget megmentő nagy titkot. A titok az, hogy ne legyünk egymással ostobák. Ők is rájöttek, nem elég tudni és érezni, hanem az életben is gyakorolni kell a figyelmet, a türelmet. A foglalkozáson ajánlott olvasmányok sokaságát mutattam be „élőben”. A könyveket forgatva rákérdeztek azoknak cselekményére, valószínűs könyvajánlókat adtam át. Az egyik siker az volt, hogy néhányan könyveket is vettek ki a felajánlottak közül.

Előadás (felolvasás) közben

A hatodik alkalom egyesítette az előbbi órákból elhangzottakat. Szó esett a közösségről, az egyén szenvedéseiről, az önmagunk felvállalásáról, s végül, de nem utolsósorban a segítségnyújtásról. Rájöttek arra is, hogy mennyi minden rejlik egy mesében is. Megértették azt is, hogy erről a műfajról nem érdemes lemondani, nemcsak gyerekek részére készültek. Ezt követően kisebb idézetek hangzottak el Exupéry *A kis herceg* és Milne *Micimackó* című meseregényeiből, és szó esett arról a modern versről is, amelynek értelmét a harmadik foglalkozáson boncolgattuk. Az idézetek összekapcsolták azokat a műveket, amelyekkel hétről hétre megismerkedtek. Az elmélkedés után tesztlapokat osztottam ki. A műveket értékelés alá bocsátottam. A tesztlapra felkerült az összes olvasmány (történet, idézet, vers), amelynek felolvasására sor került. Írásban rögzítették tetszésüket, mit gondolnak az adott történetről, melyik szereplővel tudnának azonosulni, vagy melyiket formálnák meg szívesen, valamint melyik történet tetszett a legkevésbé. A kitöltések alapján a pálmát Max Lucado *Értékes vagy* című története vitte el. Érdekessége a tesztnek pontosan az volt, hogy elgondolkozzanak még egyszer a művekről. Az egyéni értékelésnél nagyon látszott az, ahol színdarabi kellékeket használtam, határozottan jobban értékelték, mint a másik két történetet. Még, ahol a szereplők kerültek rajzolásra, az is jobbnak tűnt, mint az, amit pusztán felolvastam. A tesztlap végén ők is ajánlhattak műveket. Túlnyomó

többségük kortárs, esetleg 20. századi irodalmat ajánlott. Egy részük olyant, amelyik már filmes változatban is megjelent. A kitöltött űrlapok beszédese közben azzal leptek meg, hogy a Max Lucado *Értékes vagy* történetét átdolgozva meg fogják jeleníteni Ráduly Margit képzőművészet-tanárnő segítségével. Amikor meg kimentek, az asztalokat rendezve egy feliratot találtam: „Szeretjük a könyvtáros bácsit!”.

A hetedik alkalom, a kiértékelő, szintén közös találkozó volt (mindkét csoport részt vett rajta magyartanárnőjükkal együtt), ahol elmondtam az összegzés alapján, hogy számukra hogy állnak a művek. Melyik tetszett a legjobban, melyik nem, és hogy kit formálnának meg szívesen közülük, illetve kivel tudnának azonosulni. Jómagam is meglepetéssel készültem. Ha már volt próza, és részükről lesz egy kis színpadi jelenet, amit több osztálynak is be fognak mutatni, akkor legyen vers is. Három megzenésített dalt hallhattak és láthattak, Heltai Jenő: *Szabadság* (részlet), Kányádi Sándor: *Felemás őszi éneke*, és Weöres Sándor: *Ki minnek gondol* költeményeit Koncz Zsuzsa előadásában. Az elsőt az 1956-os szabadságharcra visszatekintve, a másodikat a székely költőre emlékezve és harmadikat önmagunk titkának tükrére építettem fel. Végül pedig az általuk leírt, kimondott szép és megfontolandó gondolatokat olvastam fel.

Elért eredmények

A biblioterápia a bonyolultabb és ugyanakkor a legszebb könyvtári tevékenységek egyike, amelynek eredménye inkább a foglalkozás után mutatkozik meg. A csoportvezetőnek lehet számtalan elképzelése, de a kivitelezés függ a csoporttól is. Hozzáállásukkal fékezhetik, vagy éppen elősegíthetik a foglalkozás kimenetelét. A csoportvezetőnek mindenképpen empatikus egyéniségnek kell lennie. Rá kell hangolja, ösztönözze a csoporttagokat a közös munkára.

A diákok nem ismerték ezt a foglalkozást. A konkrét foglalkozások során hétről hétre egyre jobban várták a következő olvasói utazást. Egyre felszabadultabbak lettek. Fel merték vállalni önmagukat. Még azok is, akik nem szívesen nyilatkoztak, láttam arcukon az otlétet, a figyelést, és ezek mentén az érzelmi megnyilvánulásait. A tesztlapokon szereplő negatív értékeléseket igyekeztem kérdések feltevésével, az ő válaszukkal közelebb hozni a megoldáshoz.

A biblioterápiás foglalkozás természetesen pozitívan hatott úgy a diákokra, mint rám is. Felülmúlta elvárásaimat. Már a foglalkozások hete alatt, de utána is a XI.A. osztályból naponta bejön a könyvtárba legalább három diák. Bent tanul, tanulmányoz, kérdez, segítséget kér egy-egy témában, vagy egyszerűen csak olvas. Egyvalaki közülük telefonozott. Kíváncsiságból hozzáléptem, azzal az indokkal nem kell-e segítsék neki, hogy megnézem, mivel foglalatoskodik. Éppen Kosztolányi egyik novelláját kereste a világhálón... Mi sem nagyobb bizonyítéka az olvasás büvőkörebe való bekapcsolódásnak, mint az, hogy Max Lucado *Értékes vagy* darabját elő fogják adni. A diákok apró szeretetteljes megnyilvánulásai a foglalkozások alatt és után arra készítettek, hogy érdemes volt kipróbálni magam ebben a tevékenységben is. Az már biztos, hogy lesz folytatása.

Azt gondolom, hogy az egyik kulcs, amely visszavezeti az olvasásra a fiatalokat (és nem csak őket), az a biblioterápiás foglalkozások tantervbe való beiktatása lenne.

A foglalkozások lelkes résztvevői (2)

A biblioterápiás tevékenységhez felhasznált szakirodalom

Bartos Éva (szerk.): *Segített a könyv, a mese – vallások életről, irodalomról olvasásról*. Budapest, Magyar Olvasástársaság, 1999.

Gulyás Enikő: *Biblioterápia alkalmazása a könyvtárban és a könyvtáros képzésben*. Debrecen, 2010 (diplomamunka)

Balásné Veres Margit: *A biblioterápia lehetőségei a gyermek olvasás- és személyiségfejlődésében*. Budapest, 2006 (diplomamunka)

Bartos Éva – Szávai Ilona: Beszélgetés Bartos Évával a biblioterápiáról. *Fordulópont 65 Olvasás? Mese? Terápia!* 2014/3. 5–10 o.

A biblioterápia helye a neveléstudományban – ONK 2013. Elérhető: <https://www.youtube.com/watch?v=DrzmlgToccc>

A két biblioterápiás továbbképző linkjei

Biblioterápia könyvtárosoknak:

<http://hriskkonyvtaros.blogspot.com/2010/06/biblioterapia-konyvtarosoknak.html>

Biblioterápiás képzés Csíkbán:

<http://hriskkonyvtaros.blogspot.com/2017/11/biblioterapias-kepzes-csikban.html>

Olvasói utazás

2018 szeptember-november

MŰVEK	Melyik szereplőt formálná meg szívesebben				Melyik hőssel tudna azonosulni			
	<i>I. csoport</i>	<i>II. csoport</i>	<i>Összesen</i>	<i>I. csoport</i>	<i>II. csoport</i>	<i>Összesen</i>		
Lázár Ervin: <i>Dömdő-dömdő-dömdömdöm</i>	Mikkamacka 3 Dömdömdöm 1	Mikkamacka 3 Dömdömdöm 4	Mikkamacka 6 Dömdömdöm 5	Mikkamacka 3 Dömdömdöm - Mámiti 1	Mikkamacka 2 Dömdömdöm 5 Mámiti 1	Mikkamacka 5 Dömdömdöm 5 Mámiti 1		
Max Lucado: <i>Értékes vagy</i>	Pancsinelló 4 Eli mester 1 Lúcia 1	Pancsinelló 4 Eli mester - Lúcia -	Pancsinelló 8 Eli mester 1 Lúcia 1	Pancsinelló 2 Eli mester - Lúcia -	Pancsinelló 4 Eli mester 1 Lúcia 1	Pancsinelló 3 Eli mester - Lúcia 3		
Lázár Ervin: <i>A kislány, aki mindenkit szeretett</i>	Brunella 2 A patak 1 A vadász - A medve -	Brunella 1 A patak - A vadász 1 A medve 1	Brunella 3 A patak 1 A vadász 1 A medve 1	Brunella 4 Rettenetes Háromkerékű Pakukk madár -	Brunella - Rettenetes Háromkerékű Pakukk madár 1	Brunella 4 Rettenetes Háromkerékű Pakukk madár 1		

Megjegyzések:* *A becsület és a szegény* - Székely népmesében nincsenek szereplők.

* Nem mindenki választott a szereplő megformálására, és nem jelzett vissza, hogy kivel tudna azonosulni.

MŰVEK	A diákok észrevételeiből amelyet értékesnek tartottak a felsorolt műveknél
Lázár Ervin: <i>Dömdő-dömdő-dömdömdöm</i>	- a győztes vers üzenete - az összetartozás - az önzőség
Max Lucado: <i>Értékes vagy</i>	- az hogy mindannyian értékesek vagyunk - ítélkezés hatása társainkra - a gondolkozásmód megváltoztatása
Lázár Ervin: <i>A kislány, aki mindenkit szeretett</i>	- a szeretet kérdése - váratlan, meglepő fordulat - a szereplők magatartása bizonyos helyzetekben
<i>A becsület és a szegény</i> - Székely népmese	- az emberi viselkedések általánosságai - hogy milyen emberek léteznek

„Kamaszhíd”

Kamaszkönyvtár nyílt Gödöllőn

2018. október 12-én adtuk át ünnepélyesen az ország legújabb kamaszkönyvtárának kulcsát a Gödöllői Városi Könyvtárban. A Kamaszhíd fontos mérföldkő intézményünk életében, a 2014 óta Minősített Könyvtári Címmel rendelkező városi könyvtár munkatársai éppen azt bizonyítják ezzel, hogy a folyamatos gondolkodás, tervezés, fejlesztés, szolgáltatás-innováció az alapja a teljesítménynek.

2002-ben nyílt meg Gödöllőn az új városi könyvtár, egy modern, minden igényt kielégítő, 21. századi környezetben. Az évek során sokat változott a társadalom, új olvasói igények merültek fel, mások meg eltűntek. Az új könyvtárban kezdetben nagyon hangsúlyos feladat volt a lakosság szélessávú internettel és gyorsan működő asztali számítógépekkel való kiszolgálása. Az otthoni internettel, a mobil eszközök terjedésével azonban rohamosan csökkent az érdeklődés az úgynevezett *Infobid* iránt, mely az utóbbi években már gyakorlatilag üresen állt. Az *Infobid* új szerepének megtalálása és kialakítása egy hosszú folyamat eredménye, melyben a minőségirányítás fontos szerepet kapott. A gödöllői könyvtár mindig is figyelt az olvasói visszajelzésekre, a teljesítmény értékelésére, de a rendszerben való gondolkodás, a tudatos tervezés csak a Minőségirányítási Tanács megalakulása után (2011) vette kezdetét.

A Minősített Könyvtári Címre való felkészülés során megtanultuk azt, hogy a rövid távú célok helyett a hosszú távú fejlesztésre koncentráljuk az erőnket, hogy a környezet és a működés folyamatos elemzése, a teljesítmény vizsgálata, a visszajelzések értékelése nemcsak úri passzió, hanem fontos szerepe van a tervezésben. Hét éve már, hogy folyamatosan mérjük a könyvtár teljesítményét, és a különböző mutatók elemzése során szembesülnünk kellett azzal, hogy erőteljesen hanyatlásnak indult a kamasz olvasói réteg beiratkozási kedve. Sajnos ez nem csak helyi jelenség, a PISA és PIRLS vizsgálatok is megerősítik azt a tényt, hogy az alsós korosztály jó szövegértési képessége felsőben leromlik, csökken az olvasási kedvük, de a mi tapasztalataink is azt mutatták, hogy a korábban rendszeresen könyvtárba járó gyerekek 12 éves koruk körül lemorzsolódnak.

írókör megalakulása volt, mely egy prózaíró kurzusból nőtte ki magát. 2018-ban már a harmadik évadot hirdettük meg *Mentsd meg a macskát!* címmel, és a tanfolyamot elvégző diákok bekerülnek a *Pusztítók* diák írókörbe. A kurzus heti rendszerességű, míg az alkotókör 3-4 hetente találkozik.

2017-ben újabb lökést adott kiscsoportjainknak a *Nagy Könyves Beavatás*ban szervezőként való részvétel. Az *Olvasók Diadala* volt a *Beavatás* egyik mintamodellje, így a gödöllői könyvtárosok az egriek csapatával együtt két évadon keresztül koordinálták a játékot. Ebben az évben újabb kisközösségek formálódtak az ifjúsági olvasókból: *Anime klub* és *Angol társalgási klub* alakult. Az említett kiscsoportokat mind könyvtárosaink vezetik, mivel intézményünkben kiemelt jelentőségű a tudásmegosztás. Nemcsak belső képzéseket szervezünk, hanem fontosnak tartjuk, hogy ha egy munkatársunk elhivatottságot érez egy téma, tevékenység iránt, esetleg olyan hobbija van, melyre lehet építeni, akkor minden lehetőséget, támogatást megkap, hogy könyvtári kisközösséget alakítson ki. Nem csak fiatalok számára működnek így klubok, de az említett pár év kifejezetten a kamaszokról szólt. Végezetül önkéntes olvasók vezetésével, s jobbára fiúközönységgel működik még *Sakk kör* és *War game* stratégiai játék is a könyvtárunkban. A kamaszklubok tagjai számára évente egy-két alkalommal lehetőséget biztosítunk, hogy megismerkedjenek egymással is, a rendezvény elnevezése az *Éjszaka a könyvtárban*.

		
<p>19. Az Óperenciás Google-on túl - avagy amit a Google nem tud, az nincs is?</p> <p>Egy rövid könyvtárhaznázati tájékoztató után a tanuló megismerkednek olyan információkeresési technikákkal, amelyek nem csupán az évközbéli tanulásukat, hanem majdani pályaválasztásukat is segíthetik. Célnk, hogy a diákok megtanulják, hogyan kell eligazodni a neten, és meg tudják különböztetni egymástól a hasznos, valódi és a kamu, nem megbízható információkat.</p> <p><i>Foglalkozás időtartama: 45 perc</i> <i>Ajánlott korosztály: 7-10. osztály</i> <i>Kapcsolat: Tóth Gabriella</i> <i>28/915-535 (Felnőtt könyvtár)</i></p> 	<p>20. Olvasók diadala - találgatás ki élve a könyvtárból!</p> <p>Melyek a legnépszerűbb könyvek a könyvtárban? Mit jelent a YA, a steampunk, az urban fantasy, vagy a hardboiled kifejezés?</p> <p>A foglalkozás során a fiatalok megismerkednek a modern könyvtári szolgáltatásokkal. (Könyvszó-pó), megismerhetik a könyvtár sokoldalú szerepét, részleget. A foglalkozást egy játékos feladat zárja, melynek során megtanulnak tájékozódni az állományrészek között és keresni a katalógusgépben.</p> <p><i>Foglalkozás időtartama: 45 perc</i> <i>Ajánlott korosztály: 7-10. évfolyam</i> <i>Kapcsolat: Istók Anna</i> <i>28/915-535 (Felnőtt könyvtár)</i></p> 	<p>21. A könyvek ETOLÓGLÉJA - gödöllői írók polca</p> <p>A könyvtáros szakma kívánja, hogy a több száz millió különböző témájú kötetet csoportosítani tudja valamilyen rendszer szerint. Magyarországon az Egyetemes Tizedes Beszélyezés (ETD) terjedt el, könyvtárunk is ez szerint rendszerezte a szakkönyveket. A foglalkozás keretében bemutatjuk, hogyan tudnak az olvasók megtalálni egy adott könyvet. A könyvtári óra során játékos feladatot is adunk: közösen összeállítjuk a gödöllői írók polcát.</p> <p><i>Foglalkozás időtartama: 45 perc</i> <i>Ajánlott korosztály: 7-12. évfolyam</i> <i>Kapcsolat: Istók Anna</i> <i>28/915-535 (Felnőtt könyvtár)</i></p>

Részlet a gödöllői városi könyvtár 2017/18-as foglalkozásajánlójából

Szintén 2017-ben indult el a könyvtári foglalkozások megreformálása. A gödöllői városi könyvtár, hasonlóan sok más közkönyvtárhoz, nagy hangsúlyt fektet az iskolákkal való együttműködésre, a tanórák keretén belül való könyvtári látogatások megszervezésére. Könyvtárunkban nagy hagyománya van az óvodásoknak, alsós iskolásoknak szóló óráknak, de a felsős osztályok és gimnazisták számára alig szerveztünk valamit. Ez szintén egy olyan hiányosság volt, melyet meg kellett szüntetnünk, és párhuzamosan a közösségépítés mellett elkezdtük a könyvtári foglalkozások kibővítését a kamaszok számára. A 2017/18-as tanévben már egy jól felépített, látványos foglalkozásajánló is készült

számukra, és végre megindultak a könyvtári órák ebben a korcsoportban is. A 2018/19-es tanévben pedig már olyan új könyvtári órák kerültek bele a szolgáltatási kínálatunkba, melyeket *Az én könyvtáram* EFOP pályázat keretében dolgoztunk ki mintaprogramként.

		
<p>22. Ez a világ elvarázsol</p> <p>Tudtad, hogy az energiátlak is függőséget okoznak? Lehet, hogy már te is fogyasztótól drogot, és nem is gondoltad volna? Meghívott vendégünk Zabó Ottó, családsegítő, aki előadásában a megelőzésre teszi a hangsúlyt, de kitér arra is, mi a teendő, ha baj van, és milyen tevékenységeket ajánl a fiatalok számára.</p> <p><i>A foglalkozás időtartama: 45 perc</i> <i>Ajánlott korosztály: 7-12. évfolyam</i> <i>Kapcsolat: Tóth Gabriella</i> <i>28/519-535 (Felnőtt könyvtár)</i></p> <p></p>	<p>23. Szélelt slamben</p> <p>A költészet, az irodalom és az olvasás új irányzatai. Lehet-e verset írni emojikéi? Dalcsöveg vagy vers? A slam poetry és hazai képviselői. Klasszikusok slammelve. Világszterek szavainak. Petőfi a Facebookon. Ins-tant költészet az Instagramon. Szöveggéjér: a 10 legszebb magyar szó. Kortárs irodalmi adatbázisok és antológiák: pim.hu, KIA, Itera Írdap. Szólapát: A foglalkozást kreatív írásfeladatok zárják, akinek kedve van, megpróbálhat slamelni is.</p> <p><i>A foglalkozás időtartama: 45 perc</i> <i>Ajánlott korosztály: 10-12. osztály</i> <i>Kapcsolat: Istók Anna</i> <i>28/519-535 (Felnőtt könyvtár)</i></p> <p><i>A foglalkozás az EFOP Múzeumi és könyvtári fejlesztések mindenkinek „Az én könyvtáram” gödöllői mintaprojektje.</i></p> <p></p>	<p>24. Szecsesszítő és irodalom</p> <p>2013-ban könyvtárunk <i>Szecsesszíos utazás a könyvtárban</i> címmel rendezett kiállítást. A teljes kiállítási anyag alapvetően a könyvművészetre, az illusztrációkra és a tipográfia bemutatására épített, de külön hangsúlyt kapott a szecsesszió hatása az irodalomra. Vajon az irodalomban is fellelhetők a jellegzetes szecsesszios motívumok, akárcsak a századelős épületeken? Van-e gödöllői vonatkozása a szecsesszios irodalomnak? A foglalkozást rövid kreatív írásfeladat zárja.</p> <p><i>A foglalkozás időtartama: 45 perc</i> <i>Ajánlott korosztály: 11-12. évfolyam</i> <i>Kapcsolat: Istók Anna</i> <i>28/519-535 (Felnőtt könyvtár)</i></p> <p></p>
<p>10 </p>		

Részlet a gödöllői városi könyvtár 2018/19-es foglalkozásajánlójából

A kisközösségek létrejötte, folyamatos működése, a korosztály növekvő látogatási kedve, valamint a vetélkedő során beszerzett könyvvállomány már felvetette azt az igényt, hogy alakuljon meg a tinik számára egy külön részleg. A munka első része a tini könyvvállomány kialakítása volt: a felnőtt és gyermekkönyvtári gyűjteményekből, illetve új beszerzéssel megalakult a *Tinipole* 2017-ben. Az ifjúsági könyveket a gyermekkönyvtár hátsó részén helyeztük el, és megtartottuk a *Könyvsű-gó* tizenhárom, fiatalos kategóriáját.

A gyermekkönyvtár végében található Tinipole a Könyvsű-gó tematikája szerint kamaszoknak kínál olvasnivalót

Így *Az élet játéka* (a felnőtté válás könyvei), *Titokzatos bűntény* (a krimik), *Most akkor járunk?* (a romantikus könyvek) vagy a *Rossz voltam* (az úgynevezett rázós könyvek) kötetei mellett a fiatalok kedvükre válogathatnak a misztikus-romantikus, vagy a fantasy könyvekből is, egyúttal pedig tudomást szereznek a *Könyvszű-Go* adatbázis létezéséről, működéséről is.

Így érkezünk el 2018-hoz, amit egy nagyon szerencsés egybeesésnek köszönhetően Gödöllő városa az *Ifjúság évének* nyilvánított. Itt muszáj megjegyezni azt, hogy a szerencsén túl már komoly tudatosság is jellemezte működésünket, hiszen a stratégiánk felülvizsgálatakor a részletes elemzés során érzékeltük, hogy az Önkormányzat is egyre jobban nyit a fiatalok felé. Már a 2013-as Kulturális és Közművelődési Konceptiójában kinyilvánítja Gödöllő, hogy a fiatalokat jobban be szeretné vonni a döntéshozatalba, ifjúsági, közösségi terek létrehozásán munkálkodik, 2015-ben pedig el is készül Gödöllő Város Önkormányzat Ifjúsági koncepciója, melyben a különböző szakterületeket érintően meghatározza az ifjúsági korosztályt érintő jövőbeni fejlesztési irányvonalakat. Így a gödöllői könyvtár 2016–2023 új stratégiájában már az ifjúságot mint stratégiai célcsoportot kezeli, és kiemelt feladatának tekinti a korosztály olvasási kompetenciájának fejlesztését. 2018 tehát az *Ifjúság éve* városszerte, ami a gyakorlatban azt jelenti, hogy a tematikus programsorozatban részt vevő kulturális intézmények számára külön önkormányzati forrás áll rendelkezésre. A gödöllői könyvtár sikerrel pályázott az új kamaszkönyvtár kialakítására, valamint fiataloknak szóló programok szervezésére is: az infrastrukturális fejlesztésekre 1,2 millió forintot és a tematikus programokra 620 ezer forintot nyert az önkormányzattól. (A *Kamaszhíd* teljes kialakításához NKA pályázati forrás is társult 1,17 millió forint értékben).

LEGYÉL A TERVEZŐNK!

Találd ki velünk együtt, milyen legyen a KAMASZHÍD!

**TE HOGYAN
RENDEZNÉL BE
EGY KÖNYVTÁRAT?**

Milyenek
legyének
a színei?

Kell bele
a könyveken kívül
más is?

Milyen bútort
választanál?

Te mire
használnád
a hidat
és milyen nevet
adnál neki?

Játékok,
üzenőfal,
függőágy,
csocsóasztal?

Oszd meg ötleteidet, akár tervrajzot is készíthetsz nekünk!
A javaslatokat az ötletládába várjuk: névvel és telefonszámmal együtt.
A tervezők között értékes nyereményeket sorsolunk ki.

LEGYÉL TE IS HÍDAVATÓ!

Gödöllő Városi Községi és Művelődési Központ
Cím: Gödöllő, Városház utca 9.
Telefon: +36 (06) 352 200
E-mail: tervez@kamaszhid.hu, www.kashid.hu

A tervezőpályázat plakátja a Kamaszhídra

A tematikus programokra még az év első felében sort kerítettünk, és igyekeztünk úgy szervezni ezeket a programokat, hogy a kamaszoknak már aktív szerepet adjunk. Így Böszörményi Gyulával az író-olvasó találkozón olvasó- és írókörös diákok vezették a beszélgetést, illetve kiírtuk számukra a tervezőpályázatot is: hogyan rendezzük be az új könyvtári részleget számukra. A programok és a felhívás is sikeres volt, és elindult a munka, hogy elkészüljön az év második felére a *Kamaszbid*.

EZEKET NE HAGYD KI!
Költészet Napja 2018
2018. április 9. hétfő 18 óra
Vendég: KÁVÉSZÖNET ZENEKAR
Gödöllői Irodalmi Díj 2018
Keresünk Gödöllői tehetséges pályakezdő költőit, íróit.
Beküldési határidő: 2018. április 25.
Eredményhirdetés: 2018. június 2.

GVKIK • HU
2018 az Ifjúság Éve a Könyvtárban
MI Újság V. An?
2018. április 19. csütörtök
irodalmi kavezőnk vendége: LÁZÁR ILDIKÓ író
Szívlapát
2018. június 11.
Találkozás fiatal kortárs költőkkel és az Elefánt Zenekarral

2018. május 18. péntek 13 óra
LEINER LAURA író nő dedikál!
A dedikálással egy időben az LqL Könyvesbolt könyvet és terméket megvásárolhatók!

2018. május 24. csütörtök
Vendégünk BÖSZÖRMÉNYI GYULA író

Gödöllői Városi Könyvtár és Információs Központ
2000 Gödöllő, Dózsa György út 8.
Telefon: +36-28-515-280, honlap: www.gvkiik.hu
e-mail: kovnyvtar@gvkiik.hu

*„Olyan fiatal vagyok még, hogy használhatatlan volna egyeztetni jelentés nélküli nagy mondatokat mondani.”
(Kemény Zsófi)*

GÖDÖLLŐI IRODALMI DÍJ 2018
Keresünk Gödöllői tehetséges, pályakezdő költőit, íróit.

A pályaműveket elektronikus és nyomtatott formában is küldjétek el a következő címekre: e-mail: irodalmi@gvkiik.hu, posta cím: gödöllői városi könyvtár és információs központ, 2100 Gödöllő, Dózsa György út 8. Mindkét esetben fel kell tüntetni az írókötést, a pályaművet vagy a borítékot: **gödöllői irodalmi díj 2018.**

Pályázati határidő: 2018. április 25.
A pályázat még nem publikált írásokat várunk olyan alkotóktól, akiknek önálló kötetük még nem jelent meg. Az írók témájukban kapcsolódjanak a felhívás pontjaihoz: egy pályázó maximum kétféle verset és egy prózai írást küldhet be. (A próza maximum 15 ezer karakter lehet.)
A pályázat jellege: névességi díj nélküli, a nevezés aláső korhatára: 14 év.

A pályázati feltételekről további információ honlapunkon: www.gvkiik.hu

A díj felveszem dr. Gáspár György polgármester dr. Nándri Éva, gödöllői írókötés főjegyzője

A pályázat összértéke 170 000,- forint: melytől a zsűri a legszebb alkotásokat függvényében adhat meg.
A gödöllői Irodalmi Díjat 2018. június 2-án, szombaton a könyvünnepe gödöllői rendezvény keretében adják át.
További információ: Tótok Anna 06-70-971-4139 vagy 01-604904@gvkiik.hu

A díjazott műveket szokatlan zsűri bírálja el!
BORDA RÉKA, költő, a Hódoltság Társaság szerkesztője
CZIFRANY ÖRVÖNY, József Artilla-díjas író, költő, a Magyar Kultúra Nagyjutalma díjazott, KEMÉNY ESTVÁN, József Artilla-díjas költő

Gödöllői Városi Könyvtár és Információs Központ
2000 Gödöllő, Dózsa György út 8.
Telefon: +36-28-515-280
e-mail: kovnyvtar@gvkiik.hu

2018 ifjúsági programjai a gödöllői könyvtárban

A részleg a már említett, funkcióját veszített épületrészben kapott helyet. Az *Infobádként* működő helyiség elhelyezkedése szimbolikus: a gyermek- és felnőttkönyvtárat összekötő folyosó tökéletes a kamaszok számára. Távol van a nagyobb forgalmú helyektől, elzárt, ugyanakkor üvegablakaival mégis a tágasság érzetét kelti. Kialakítása, tervezése során a fiatalok igényei mellett a következő szempontok megvalósítására törekedtünk:

Legyen ez a második otthonuk a fiataloknak. Legyen egy esztétikus, szerethető hely, süppedős szőnyeggel, kényelmes fotelekkel, kutyükkal, társasjátékokkal, csocsóasztallal, könyvekkel.

- Legyenek mobilisak a bútorok, hogy a fiatalok kedvük szerint átrendezhessék a teret.
- Legyen benne közösségi tér a klubfoglalkozásoknak (mivel egy folyosószerű épületrészről van szó, mely ráadásul lejt is, ennek kialakítása volt a legnagyobb kihívás).
- Legyen alkalmas kiállítófelülete, ahol a fiatal képzőművészek is megmutathatják magukat.

- Legyen a tér kreatív, ösztönző hatású: mosható fólia az ablakokon, ami üzenőfalként funkcionál, utcára néző, dinamós szobabicikli, melyen telefont is lehet tölteni, átrendezhető terek, mobil eszközök, tanulószarkok, X-boksz.

És talán a legfontosabb, hogy a fizikai tér kialakítása, a gyűjtemény folyamatos karbantartása mellett ne feledkezzünk meg a szolgáltatásokról: a kisközösségek működtetéséről, ifjúsági programok szervezéséről, és már most gondoljunk arra, hogy ez a célcsoport nagyon gyorsan fluktuálódik. Hamar belenőnek a kamaszok az úgynevezett fiatal felnőt (*young adult*, vagy YA) korosztályba, mely megint egy sor újabb tervezni- és fejleszteni valót vet fel, tehát fontos az utánkövetés is.

Ilyen volt 2018 nyarán a Kamaszbid

Ilyen lett 2018 őszén a Kamaszbid

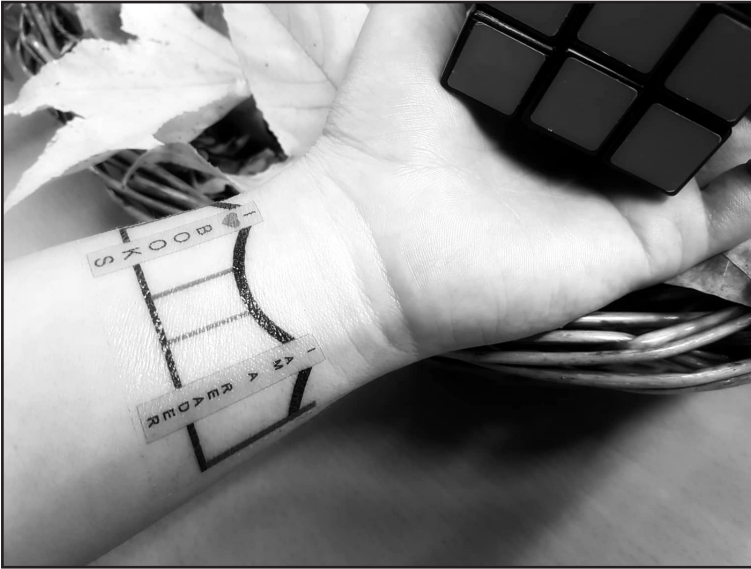
A *Kamaszbíd* ünnepélyes átadására 2018 októberében került sor, *Éjszaka a Könyvtárban* című programunkon bemutatkoztak a könyvtár fiatalokból álló kisközösségei. A látványos fény- és tűztánc show mellett volt itt író-olvasó találkozó két népszerű ifjúsági íróval: On sai-jal és Róbert Katalinnal, a diák írókörök és Bársony Viktória fiatal író részvételével megnyílt egy illusztrátor, Ódor Benjámin kiállítása, de volt improvizációs színház a *Club színház* fiatal tagjaival, Kokeshi baba bemutató, 3D nyomtatás a *Mikrokontroller klub*bal, *War game* stratégiai játék, az estét pedig egy fantasztikus kvíz zárta.

Csocsóasztal és szobakerékpár – elengedhetetlen kellékek egy modern tinikönyvtár számára

A *Kamasz*híd megnyitóján Gödöllő város polgármestere méltatta a kisközösségek szerepét, és kiemelte, hogy az Önkormányzat és a Nemzeti Kulturális Alapprogram támogatása mellett a könyvtárosok hatalmas munkája kellett a sikerhez. Pecze Dániel ifjúsági tanácsnok szerint pedig arra van szükség, hogy minden év legyen az *Ifjúság Éve*. A megnyitót egy fiatal gödöllői diák, Bartos Janka slam verse zárta, majd Kolozs Kitti, a tervezőpályázat fiatal nyertese átvette a *Kamasz*híd kulcsát Liskáné Fóthy Zsuzsanna igazgatótól.

*Lemosható tetoválás is készült a Kamasz*híd megnyitójára – reklámanyag és ajándék is egyben

*Kolozs Kitti, a Kamasz*híd tervezőpályázat nyertese átveszi a kulcsot Gödöllő város polgármesterétől, Gémesi Györgytől

A Gödöllői Városi Könyvtár *Kamaszhíja* nem csak egy új részleg a fiatalok számára a könyvtárban, nem csak egy gyűjtemény és nem csak egy fizikai hely. A *KamaszHíd* egy jelkép is, mely összeköti a fiataloknak fontos értékeket a felnőttekével, közvetítve azt a feladatot is, mely a könyvtárak előtt áll a jövőben. Gödöllőn a *KamaszHíddal* az *Ifjúság éve* nem csak elkezdődött, de a különböző programokkal, szolgáltatásokkal és a fiatalok közösségé formálásával bizonyára így lesz még sok-sok éven át.

Egy népszerű ifjúsági író, Róbert Katalin is vendég volt a KamaszHíd avatásán

Jegyzetek

1. https://www.gvkik.hu/uploaded_files/files/min%C5%91s%C3%A9g%C3%A1ny%C3%A1d%C3%A1s/d%C3%ADj.pdf
2. Elérhető: <https://konyvsu-go.gvkik.hu/>

A Firemagic produkciója a KamaszHíd átadásán

Új utakon az olvasók felé

Hagyomány és innováció a nagykanizsai városi könyvtárban

Az utóbbi évek tapasztalata azt mutatta, hogy akármilyen szakmai fórumon nyilvánuljanak is meg, a nagykanizsai könyvtáros kollégák innovatívak, kreatívak és mindenképp előtt olvasó- és felhasználóbarát megoldásokat találnak szolgáltatásaik fejlesztése során. Bizonyára a könyvtárvezetők lendületének, emberségének és vállalkozó szellemiségének is köszönhető, hogy hasonló filozófiával dolgozó kollégákat tudtak maguk köré gyűjteni, akik számára a könyvtárosság értelmes alkotómunkának tekinthető, és sosem azon sópáncodnak, hogy mit miért nem lehet megoldani. Ahogy a kötet beköszöntő-ajánló soraiban Dénes Sándor polgármester úr is kiemelte, a nagykanizsaiak méltán büszkék a könyvtárakra és a könyvtárosaikra, akikre bátor kísérletező kedv és modern szakmai megközelítés jellemző. A könyvtár munkatársaihoz köthető innovatív, kreatív munkásságból, olvasó- és értékközpontú szemléletből adott ízelítőt többek között Benke Dánielnek és Musztács Krisztiánnak az iskola és a könyvtár együttműködési lehetőségeit taglaló írása (lapunk 2017/8. számában), Kardos Ferenc igazgatóhelyettes tanulmánya a KSZR keretében megoldható, a helyi települések régi könyves és kéziratos kincseire vonatkozó értékőrzésről (lapunk 2018. szeptemberi számából), valamint Czupi Gyula, a könyvtár igazgatójának összefoglalója a városlakók jóllétének támogatására tett nyitvartársi és térszervezési újításokról (lapunk 2018. novemberi számában). Ahogy Czupi Gyula is utal rá bevezetőjében, egy sikeres könyvtár életében ehhez járul hozzá meghatározó momentumként a könyvtár munkáját segítő-támogató sokszínű kapcsolatrendszer és a városlakók könyvtárhasználói kedve, kezdeményező és véleményalkotó készsége. Egyik sem létezhet a másik nélkül.

A Nagykanizsa helytörténetének, kultúrájának szempontjából több fontos kötetet is jegyző Büki Pálné kezdeményezésére készült el a kötet, amelynek készítése során a könyvtár fiatal, innovatív szellemiségű munkatársa, Benke Dániel csatlakozott szerzőtársként. Így jött létre egy nem mindennapi módon egyszerre szakmai és személyes tartalmú, papíralapú és elektronikus formában is megjelenő kiadvány, amely a nagykanizsai Halis István Városi Könyvtár szakmai filozófiáját, szolgáltatásait, újításait hivatott bemutatni.

A kötet nem egy hagyományos formában elkészített szakmai beszámoló, rendhagyó, vegyes (mondhatni eklektikus) stílusú, műfajában is igen vegyes képet mutat. Sok szempontból inkább úgy olvasható, mint egy, a saját szakmai és kulturális hagyományaira, illetve a korszerű innovációra egyaránt figyelemmel lévő, de más könyvtárak és kollégák számára is követhető filozófiát, könyv-könyvtár- és olvasóbarát szellemiséget

képvisel(het)ő gyűjtemény, iránytű, amely személyes visszaemlékezések, rövid történetek, beszélgetések, vallomások (és a hozzájuk társuló helytörténeti és könyvtártörténeti jelentőségű képanyag, valamint gazdag jegyzetapparátus), illetve egy-egy másutt (3K, TMT) korábban már megjelent írás erejéig tanulmányok, rövid eszmefuttatások formájában tárja elénk a szerzők és mások benyomásait, élményeit a könyv és a könyvtár(ak) jelentősége, valamint az ember és a könyv, az olvasás öröme kapcsán.

A 134 oldalas kiadvány első fejezete az *Olasás és könyvtárba járás* címet viseli, amely statisztikák helyett szakmai kiadványoknál szokatlanul személyes hangú, mégis informatív és magukkal ragadó írásokat tartalmaz a Nagykanizsai könyvtárhasználók különböző generációinak meghatározó könyvtári és olvasmányélményeiről, Büki Pálné és Benke Dániel tollából.

A második a *Könyvtár és működése* című fejezet a könyvtár névadójának jelentőségéről való megemlékezésen túl az intézmény hagyományait és az új könyvtárpalota, valamint a 21. századi korszellem által kínált/megkívánt innovációs lehetőségeket veszi számba. E fejezetben szerepel többek között a könyvtár vezetőinek, Czupi Gyulának és Kardos Ferencnek a hitvallásértékű beszámolója is arról, hogyan képzelik el a kistérségi könyvtári ellátás megoldását, méghozzá az addigiaknál hatékonyabban, s mikkel hogyan kísérleteznek a nagykanizsai városi könyvtárban e tekintetben.

A harmadik *Új utakon* címet viselő fejezet a nagykanizsai városi könyvtárban megvalósult korszerű, újíto kedvű programötletek, a munka során alkalmazott módszertani újítások, innovatív megoldások területére vezeti az olvasót, talán azzal a szándékkal is, hogy a jó gyakorlatok megörökítésén túl gazdagítsa a más hazai könyvtárakban dolgozók eszköztárát is. Ez a fejezet teszi világossá, hogy a teljes kötet nemcsak annak az időszaknak állít emléket, amelyre majd a „Nagykanizsai kísérlet”-ként tekinthet vissza a hazai könyvtártörténet, hanem a megújuló, korszerűsödő könyvtárszakma alkotóelemeit igyekszik csokorba szedni.

A záró *A cél között* című fejezetben a helyi közoktatásnak és a városi könyvtárnak az olvasóvá nevelésben és a szaktárgyi (pl. történelem) oktatásban való példaértékű együttműködésének lehetőségeit tárja elénk, s abba nyerünk bepillantást, hogy mindezt hogyan sikerült megvalósítani Nagykanizsán (érdekes összehasonlításban a soproni gyakorlattal). A fejezet a nagykanizsai Könyvtárpártoló Alapítvány törekvéseinek bemutatásával zárul, amely egyben meg is hívja az olvasót a kötetben bemutatott munkához és küldetéshez való bajtársi-támogatói csatlakozásra.

Ez a tartalmas kötet rendkívül sokszínű képet tár elénk a nagykanizsai és általában a kortárs könyv- és könyvtárhasználati, illetve könyvtári szolgáltatási kultúráról, éppen ezért igen tanulságos, ösztönző, szakmai kiadványoktól szokatlan módon izgalmas olvasmány, a jövőben hasznosítható ötletek gazdag tárháza. Jó volna, ha több hasonló készülne, hogy tanulhassunk belőlük.

Béres Judit

Benke Dániel – Büki Pálné: Új utakon az olvasók felé: A nagykanizsai Halis István Városi Könyvtár működéséről. Nagykanizsa, Czupi Kiadó, 2017. 134 p. Elérhető: http://www.czupi.hu/konyvek/uj_utakon_az_olvasok_fele.pdf

Digitális Bölcsészet – Gondolatok egy új nyílt hozzáférésű, interdiszciplináris e-folyóirat születése kapcsán

A magyarországi bölcsész elektronikus folyóirat palettán egy nagyon ígéretes kezdeményezés tűnt fel. Egyrészt azért ígéretes, mert széleskörű intézményi összefogáson alapul. Az MTA Irodalomtudományi Intézetének, valamint könyvtárak, múzeumok, egyetemi tanszékek munkatársaiból áll össze a szerkesztői gárda. A digitális kiadói felületet pedig az ELTE Egyetemi Könyvtár biztosítja, az itthon még – különösen a bölcsészet területén – nem túl elterjedt *Open Journal System* (OJS) platformon keresztül. Ennek a platformnak a használata fölvet néhány problémát pl. a pdf mint elsődleges és egyelőre kizárólagos megjelenési formátum nehezé teszi a kutatási adatokat, nagyméretű ábrákat tartalmazó cikk mellékletek közzétételét, másféle szövegműveletek (pl. html) előállításának nehézségei is hatványozottan jelentkeznek. Zavaró lehet, hogy nem tudjuk egyben letölteni a bemutatkozó folyóiratszámot, csupán cikkenként. Ezt a hiányt némiképp enyhíti a szabványos címlap, impresszum, tartalomjegyzék beillesztése az összes cikkhez. A cikkenkénti és a folyóiratszámokénti teljes hozzáférésnek is megvan a maga használati módja, mindkettőt elérhetővé kellene tenni. További általános benyomás az első szám kapcsán, hogy szembeütő a megjelenésbeli és a tartalmi szerkesztésben is feltűnő nagyfokú igényesség. Hosszasan előkészített professzionális olvasószervezéssel és digitális tördeléssel bíró folyóiratról van szó. A mai világban, amikor a tartalom mellett a tálalás tartalmi és formai igényessége sokszor igen háttérbe szorul, ez igen megbecsülendő dolog. Még akkor is, ha ennek az volt az ára, hogy másfél évig tartott elkészíteni az első számot. A folyóirat szerkezete is világos, áttekinthető. Helyet ad nagyobb lélegzetű tudományos tanulmányoknak, műhely rovat is bír, ami a folyóirat tág tudományos területéhez kötődő elméletek, eszközök és projektek bemutatására szolgál. Igen fontos missziót tölt be a szakirodalmi szemle rovat is, mely a tudományterület nemzetközi diskurzusait segít becsatornázni a hazai tudományos nyilvánosság fórumaiba.

A továbbiakban felvillantjuk, hogyan próbálják meghatározni a digitális bölcsészet fogalmát, értelmezési kereteit, valamint a teljesség igénye nélkül szemelgetünk a folyóirat első számában bemutatott elméleti területek, gyakorlati projektek közül.

Mi is az a digitális bölcsészet?

A folyóirat tematikájáról szólva megkerülhetetlen kihívás, hogy meghatározzuk a digitális bölcsészet értelmezési tartományát, példákat villantsunk fel széleskörű alkalmazási területeiről. A folyóirat első száma sikerrel tesz eleget ennek a követelménynek. Sennyei Pongrácz, az USA-ban élő könyvtáros tanulmánya tárgyalja a tengerentúlon lezajlott legújabb vitákat a digitális bölcsészet mibenléte, az ahhoz kötődő tudományos víziók kapcsán. Rögtön belescap az egyik legérzékenyebb területbe, hogy a digitális bölcsészet egyáltalán önálló tudományának minősíthető-e, vagy inkább egyfajta módszertani keretrendszerként ragadható meg. Prószéky Gábor előszava egyébként olyan kívánalmat fogalmaz meg, mely inkább az utóbbi felé hajlik. Voltaképpen az lenne a fő cél, hogy a digitális bölcsészet eszközeinek, módszertanának használata olyannyira általánossá, magától értetődővé váljon a teljes bölcsészettudományi területre vetítve, hogy nem is lenne értelme külön digitális bölcsészetről beszélni. A jelen magyar valóságban ez az átformálódási folyamat gyerekcipőben jár, az azt segíteni hivatott mesterképzéseket megszüntették. A folyóirat fontos küldetése, hogy nem lehet a bölcsészettudományokat az átalakuló világunkhoz illő teljességgel művelni a rendelkezésünkre álló új, digitális technológiai módszertani keretek nélkül. Komoly problémákkal nézünk itt szembe. Hiszen Koltay Tibor már 2013-ban megfogalmazta (*Könyvtártudomány és digitális bölcsészet: az információ tudományai? Információs társadalom*, 13.évf. (2013) 2. sz. pp. 26–37.), hogy olyan gyakorlat-orientált szakterületről van szó, amely más területektől kölcsönöz módszereket, létének értelmét a gyakorlati hasznossága adja. A humán kutatók jó része ráadásul szkeptikus a (természettudományos alapú információtechnológiai apparátust felhasználó) kvantitatív és empirikus alapú kutatási módszerekkel szemben. Ez még akkor is tény, ha végső soron olyan új kutatási látóhatárok vázolódnak fel, melyek radikálisan tágítják a bölcsészettudományi kutatások hatókörét. Sennyei cikkének fontos erénye, hogy arról is szól, miképpen alakulhat át a bölcsészettudomány maga a digitális bölcsészeti módszer és eszköztár elterjedésével. Be kellene látni, hogy az értelmezést, a kétértelműséget, az érvelést, melyeket mint kutatási eszközöket leginkább előnyben részesítenek a humántudományi kutatók, a digitális bölcsészet nem szorítja háttérbe, csupán kiegészíti azokat! A digitális bölcsészet kvantitatív megközelítéséből adódó eredményei be tudnak épülni a tudományos társalgásba, új szempontokkal gazdagítva azt. S nem szabad azt sem elfelednünk, hogy a szellem voltaképpen már évtizedekkel ezelőtt kiszabadult a palackból, amikor a számítógépes nyelvészet fejlődni kezdett a humán tudományok, a társadalomtudományok és az alkalmazott tudományok közös metszetében. Sennyei rámutat arra, hogy a digitális bölcsészet igazi áttörésének egyik alapfeltétele annak az információtechnológiai infrastruktúrának a megteremtése, mely elengedhetetlenül szükséges a digitális bölcsészeti projektek megvalósíthatóságához. Külön érdemes felhívni a figyelmet a digitális bölcsészet meghatározásával kapcsolatos diskurzusok ürügyén a lapszámban közölt idegen nyelvű tanulmányok recenzióira, melyek tovább segítenek tágítani az értelmezési kereteket.

A bemutatkozó folyóiratszám legfőbb erénye, hogy az elméleti keretek felvázolása mellett a gyakorlati projektek, kutatási eredmények bemutatásával ábrázolja, hogy milyen széleskörű interdiszciplináris területről is van szó. Ez is arra világít rá, hogy végeredményben nincs másról szó, mint arról, hogy a különféle bölcsészettudományi területek kreatív és megfelelő vonzalommal rendelkező kutatói új módszertani kereteket formálnak kutatásaik során, s gyakorlati eredményekkel tudják alátámasztani a digitális bölcsészeti esz-

köztár használatának jogosságát. Ebből a szempontból mindegy, hogy a szerzői gárdában feltűnő muzeológusokról, könyvtárosokról, nyelvészekről vagy irodalomtörténészekről beszélünk. Merni kell kitekinteni a saját magunk szűk hagyományos vizsgálati keretei közül, felvállalni az új technológiák használatát. Fel kell mérni azt, hogy a számítógép nem csupán írógép, funkcionális eszköz, hanem olyan segítőtárs, mely új kutatási eszközöket és módszereket ad a kezünkbe. Egy új alkalmazott területen találkozik a technikai fejlődés narratívája és eszköztára a humán tudományok érzékenységgel. Az emberi emlékezet rögzítésének új eszköztára vázolódik fel. A folyóirat bemutatóin, Budapesten és Szegeden is előkerült, hogy új digitális szingularitásban élünk, ahol az eddig felhalmozott tudáskincs digitalizálódik, illetve eleve digitális módon születik meg. Ezt a digitális dokumentumállományt is fel kell dolgozni, meg kell őrizni, értelmezni kell, s a humántudományi érzékenységet felhasználva kritikai vizsgálódás tárgyává kell tenni.

Digitális bölcsészet és hálózatelemzés

A nagy adatmennyiség különféle bölcsész érzékenységet tartalmazó szempontok szerinti tudományos vizsgálatával egészen új értelmezési, illetve kapcsolatrendszerek tárulhatnak fel. Kokas Károly, a folyóirat egyik szerkesztője a szegedi bemutatón utalt ennek kapcsán Markó Anita tanulmányára a bemutatkozó számban. Ez hálózatelemzés tárgyává teszi az 1500 és 1700 közötti hungarika-jellegű emlékkönyvbejegyzéseket, melyeket az *Inscriptiones Alborum Amicorum* adatbázisban rögzítettek. Az *alborum amicorum* eredetileg peregrinus diákok bejegyzéseinek gyűjtőhelyeül szolgált, később használatát az arisztokrata ifjak is átvették. A végeredmény pedig egyfajta 16— századi facebook, mely leírja, hogy kik voltak a korszak szellemi életének főszereplői, milyen értelmiségi hálózatot alkottak. Feltárul, hogy milyen módon kapcsolódtak az egyes szereplők egymáshoz, új vagy esetleg rejtőző jelenségek, életrajzi vagy filológiai részletek rajzolódhatnak ki. Több mint négyezer bejegyzés került megvizsgálásra, többféle bontásban és időkeretben. A lineáris adatok mögött megbúvó, kiemelt értékű szereplők és kapcsolatok bukkannak fel, miközben a hálózati modell lehetővé teszi a gyenge kapcsolatok feltárását is. Mindehhez a merőben bölcsész érzékenységből kiinduló vizsgálódási nézőponthoz persze szükség van arra a matematikai és informatikai alapú hálózatelemzési eszköztárra, a hálózattudomány eredményeinek hasznosítására, melyek egyáltalán lehetővé teszik ilyen fajta kutatások megvalósítását.

Webarchiválás és webtörténelem

Drótos László és Kokas Károly magyar nyelven először tesz kísérletet arra, hogy felvázolja a történeti kutatások, illetve a webarchiválás kapcsolatát. Abból a megállapításból indulnak ki, hogy korunk digitálisan születő tartalmi univerzuma sokkal részletesebb és teljesebb leképezése a jelennek, mely a korábbi korokban bármikor elképzelhető volt. Más kérdés persze, hogy ebből mely szeleteket, s hogyan lehet megőrizni, illetve milyen korlátai vannak a jelenleg webarchiváláshoz használt szoftvereszközök használatának, illetve maguknak a webarchívumoknak mint gyűjteményeknek. A tanulmány második része azt vizsgálja, hogy miképpen lesz elsőrangú forrása a közelmúlt történeti kutatásának a webarchívumokban tárolt dokumentumanyag. A webarchiválás során létrejövő hatalmas adatsilók kezelése egyfelől adattudományi technológiai hátteret és eszköztárat

követel meg. A webarchívumokban megbújó struktúrák és tételek feltárása magasszintű könyvtárosi hozzáértést is kíván. Ahhoz, hogy hozzá tudjunk férni ehhez a hatalmas információkincshez, történettudományi oldalról is újfajta forráskezelésre és módszertanra lesz szükség, új módjait kell feltárni e hatalmas forrásegyüttes felhasználási lehetőségeinek. A hatalmas mennyiségű anyag elemzése, reflektálhatósága villanthat fel új történeti távlatokat. A technológiai, könyvtári és történész szakembereknek új, az eddiginél jóval magasabb szintű együttműködési környezetben kell összekapcsolódnuk, elfogadva a kölcsönös egymásrautaltság, s egyben egymásnak való kiszolgáltatottság helyzetét. A történészek azonban jelenleg még nem képesek felmérni sem a szükséges technológiai hátteret, sem a webes kulturális örökség megőrzésének jelentőségét a jövő történettudományának szempontjából.

A metaadatok felhasználásának irodalomtörténeti útjai

Az irodalomtudomány és a könyvtártudomány sajátos együttműködési szepterére utal a digitális bölcsészet kapcsán Matthew L. Jockers, akinek egy könyvrészletként publikált tanulmányát fordították le a folyóirat számára. A hagyományos irodalomtudományi diskurzusok körén kívül esett eddig a bibliográfiai és demografikus metaadatok vizsgálata. A digitális bölcsészet infokommunikációs eszköztára viszont lehetővé tesz újszerű elemzéseket, melyek segítségével irodalomtörténeti narratívák értékelhetők újra, illetve írhatók át. A könyvtáros, könyvtörténész számára a könyvszintű metaadatok vizsgálata (könyvcímek, szerző származása, kiadás dátuma, kitalált szerző, időpont, stb.) eddig is alapvető volt a bibliográfusi munkában. Az ő céljuk viszont a minél kimerítőbb bibliográfiák összeállítása. A megfelelő kutatási eszköztár hiánya miatt sokáig fel sem merülhetett, hogy ez az adattömeg irodalomtörténeti tudásnak szolgáljon új tárgyaúl. Most viszont arról van szó, hogy a nagymennyiségű adat számítógépes elemzésével az irodalomtudósok számára nyílnak meg új lehetőségek a metaadatok vizsgálata kapcsán, a makroelemzés módszerének révén. Kitágul a látókör, sokkal több író sokkal több művét lehet kellő reprezentativitással elemezni, mint ahogyan azt korábban tették.

A cikkben példaként döntően az ír-amerikai irodalom szerepel, melynek vizsgálata túllép egy szűk homogén szerzői csoport kisszámú műveinek vizsgálatán. Így teljesen átértékelhetővé válik a bővebb metaadat forrásmennyiség révén a vonatkozó irodalmi narratíva. A cikknek az is fontos megállapítása, hogy a nagy mértéken alapuló metaadatelemzés egyáltalán nem helyettesíti a szoros olvasást, hanem éppen segíti azt. Olyan kontextust teremt ugyanis, amelyben jobban értékelhetővé válik egy életmű összes kapcsolódási módja, új kérdéseket lehet feltenni, s új kutatási perspektívákat felvázolni. Így válik az eddig bibliográfusok által használt könyves metaadatokból komoly irodalomtörténeti alapanyag. A bibliográfiai metaadat még a teljes szöveg hiányában is világosan ki tud rajzolni irodalomtörténeti trendeket. Pontosabban meg lehet határozni, hogy kiknek milyen művei sorolhatók be e trendek hatókörébe. Pontosan be lehet határolni például, hogy kik voltak, akik amerikai ír gyökerekkel bírtak ugyan, de eltávolodtak attól, nem hatotta át az ír kultúra, identitás az életművüket. Mások életművében viszont éppen az ír identitás megélésének van központi jelentősége. Persze a rendelkezésre álló adatok fényében az egyes szerzők különböző típusú besorolásainál sokszor döntő jelentőségű a kutató szubjektív látásmódja, hogy milyen kategóriákat állít fel, kiket sorol be oda, milyen narratív következtetéseket von le a kutatás eredményeként. A példaként szereplő adat-

bázis még túlzottan hatalmasnak sem nevezhető, az ír-amerikai irodalom 758 művének bibliográfiai adatait tartalmazza 250 év időtávban. A jelentősége az irodalomértés szempontjából az új típusú narratív keretek felvázolhatósága kapcsán mégis nagy jelentőségű. Az amerikai nyugaton zajló irodalmi ír-amerikai élet, illetve a nők irodalmi tevékenysége vizsgálatának hiánya szűk anekdotikus kánonképzéshez vezetett régebben. Ennek a keretei közül a rendelkezésre álló rengeteg különböző földrajzi, demográfiai szempont szerint, de akár a címadás szempontjait is tanulmányozva, könnyen lehet új narratív körképet rajzolni. Fel lehet mérni, hogy egy-egy regény hány szót használ, azon belül egyes szavak használatának mekkora a gyakorisága. A művek hossza közötti eltéréseket 1000 szavas véletlenszerű mintavétellel lehet kompenzálni, kiszámolni a lexikai gazdagságot, majd átlagolni az eredményeket. Így lehet igazolni például, hogy Melville *Moby Dick* című regénye sokkal gazdagabb szókincset használ Austen *Értelem és Érzelem* című regényénél.

Zárszó

A recenzió csupán néhány témát tudott kiragadni a gazdag kínálatból. Nem érintettük például a döntően múzeumi háttérű digitális bölcsészeti projekteket, amelyekből több is bemutatásra kerül a folyóiratban.

Megállapíthatjuk, hogy a digitális bölcsészet felé való közeledés új elemzési perspektívákkal szolgálhat a közgyűjteményekben zajló kutatási tevékenységek műveléséhez. A digitális bölcsészet módszertanának, eszköztárának, vizsgálati módszereinek mielőbbi meghonosítása kulcskérdés a bölcsészet fejlődése szempontjából, épp annak sokoldalú megtermékenyítő ereje miatt. A *Digitális Bölcsészet* című lap éppen ezért nagyon fontos missziót tölthet be a különféle hazai projektek, illetve élenjáró külföldi példák bemutatásával, hogy a szemléletváltás Magyarországon is minél hamarabb megvalósulhasson.

Németh Márton

Digitális Bölcsészet / Digital Humanities

